

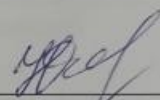
МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет податкової справи, обліку та аудиту
Кафедра обліку та аудиту

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

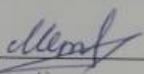
на тему: «Порядок проведення розрахунків в готівковій та безготівковій
формі у сфері надання послуг»
за матеріалами ТОВ «Лізингова компанія «Д ЕНД Д»

Здобувача вищої освіти другого
(магістерського) рівня, II курсу,
групи ОМО-23-1,
спеціальності 071 «Облік і
оподаткування»
освітня програма «Облік і
оподаткування в управлінні
підприємницькою діяльністю»

підпис здобувача вищої
освіти

Новіков Н.Є.

Науковий керівник

підпис

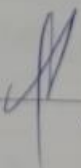
Метелиця В.М.,
д.е.н., професор

Гарант освітньо-
професійної програми

підпис

Колісник О. П.,
к.е.н., доцент

Допущено до захисту за рішенням
кафедри обліку та аудиту
протокол від «28» 01 2025 № 2

підпис

Лісовий А. В.,
д.е.н., професор

Ірпінь – 2025

Реєстрація № 2 27.01.2015 (дата) (підпис відповідальної особи)

Результати перевірки

до захисту 27.01.2015 (до захисту, на доопрацювання) (дата) (підпис)

Результат захисту 5 (Відхилено) 04.02.2015 (оцінка) (дата) (підпис)

Голова комісії: М. П. (підпис)

І. М. Парасій-Вергуненко
(ініціали, прізвище)

Члени комісії: О. П. (підпис)

О. П. Колісник
(ініціали, прізвище)

М. М. (підпис)

В. М. Метелиця
(ініціали, прізвище)

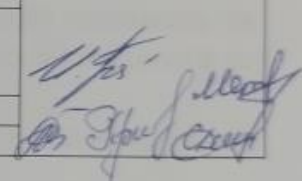
Н. В. (підпис)

Н. В. Гуріна
(ініціали, прізвище)

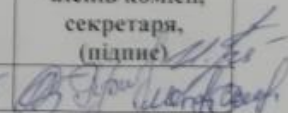
Секретар комісії: Д. Л. (підпис)

Д. Л. Судак
(ініціали, прізвище)

БЛАНК ОЦІНЮВАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

Об'єкти контролю	Діапазон оцінки в балах	Фактична кількість балів	Примітки	Дата, П.І.Б.: керівника, голови комісії членів комісії, секретаря, (підписи)
ОЦІНЮВАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ КЕРІВНИКОМ ТА РЕЦЕНЗЕНТОМ				
1. Зміст роботи (наукова і практична значимість роботи, її наукова новизна, глибина дослідження, здатність екстраполяції теоретичних висновків до практичних ситуацій, наявність сильних і слабких сторін, логічність та послідовність викладення матеріалу тощо)	від 0 до 30	25		
2. Рівень підготовки здобувача (володіння професійною термінологією, вміння здійснювати аналіз, приймати рішення, вносити пропозиції тощо)	від 0 до 10	10		
3. Ставлення здобувача до виконаної роботи (дотримання календарного плану, урахування пропозицій зауважень наукового керівника, оформлення роботи тощо)	від 0 до 10	10		
РАЗОМ БАЛІВ*	від 0 до 50	45		
ОЦІНЮВАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ КОМІСІЄЮ ПО ЗАХИСТУ				
1. Доповідь	від 0 до 15	15		
2. Роздатковий матеріал	від 0 до 5	5		
3. Знання теоретичного та практичного матеріалу, вміння відповідати на запитання	від 0 до 30	30		
РАЗОМ БАЛІВ	від 0 до 50	50		
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ	від 0 до 100	95		

ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ЗА 100-БАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКАЛИ ТА ШКАЛИ ЄКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	Дата	П.І.Б.: голови, членів комісії, секретаря, (підписи)
95	A	5 (відмінно)	01.02.2025	

Правила переведення оцінок до національної шкали та шкали ЄКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)
80-89	B	4 (добре)
70-79	C	
60-69	D	3 (задовільно)
50-59	E	
35-49	FX	2 (незадовільно)

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет податкової справи, обліку та аудиту
Кафедра обліку та консалтингу
Спеціальність, 071 «Облік і оподаткування»
ОП «Облік і оподаткування в управлінні підприємницькою діяльністю»

Затверджую

Завідувач кафедри О.П. Колісник

20.10.2023 р.

Завдання на кваліфікаційну роботу здобувачу вищої освіти

Новікову Назарію Євгенійовичу

1. Тема роботи: «Порядок проведення розрахунків в готівковій та безготівковій формі у сфері надання послуг» за матеріалами ТОВ «Лізингова компанія «Д ЕНД Д»

Затверджена наказом ректора від «27» 12.2023 р. № 1741

2. Строк здачі закінченої роботи: 09.12.2024 р.

3. Цільова установка:

Мета роботи полягає у дослідження теоретико-методологічних положень та розгляд практичних аспектів порядку проведення розрахунків в готівковій та безготівковій формі у сфері надання послуг.

Об'єкт дослідження – порядок проведення розрахунків в готівковій та безготівковій формі у сфері надання послуг.

Предмет дослідження – організаційні аспекти та методика порядку проведення розрахунків в готівковій та безготівковій формі у сфері надання послуг.

Вихідні дані до роботи:

Законодавчі і нормативні документи, наукова і навчальна література, первинні документи, облікові регістри та форми звітності досліджуваного підприємства

4. Перелік графічного матеріалу: таблиці та рисунки за темою кваліфікаційної роботи.

6. Зміст кваліфікаційної роботи (перелік питань за кожним розділом)

ВСТУП.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ГОТІВКОВИХ ТА БЕЗГОТІВКОВИХ РОЗРАХУНКІВ, ЇХ ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ

1.1. Економічна сутність розрахунків в готівковій та безготівковій формі

1.2. Нормативне регулювання порядку розрахунків в готівковій та безготівковій формі у сфері надання послуг

Висновки до розділу 1

РОЗДІЛ 2. МЕТОДОЛОГІЯ І ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ В ГОТІВКОВІЙ ТА БЕЗГОТІВКОВІЙ ФОРМІ

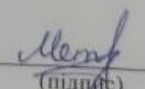
- 2.1. Облікова політика щодо розрахунків в готівковій та безготівковій формі на ТОВ «Лізингова компанія «Д ЕНД Д»
- 2.2. Методологія і організація обліку розрахунків в готівковій формі на ТОВ «Лізингова компанія «Д ЕНД Д»
- 2.3. Методологія і організація обліку розрахунків в безготівковій формі на ТОВ «Лізингова компанія «Д ЕНД Д»
- 2.4. Порядок проведення інвентаризації розрахунків в готівковій та безготівковій формі на ТОВ «Лізингова компанія «Д ЕНД Д»
- Висновки до розділу 2
- РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ТА КОНТРОЛЬ РОЗРАХУНКІВ В ГОТІВКОВІЙ БЕЗГОТІВКОВІЙ ФОРМІ НА ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д»**
- 3.1. Методика проведення контролю розрахунків в готівковій та безготівковій формі на ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д»
- 3.2. Аналіз розрахунків у готівковій та безготівковій формі у сфері надання послуг
- ВИСНОВКИ**
- СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ**
- ДОДАТКИ**

7. Календарний план виконання роботи

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	
		За планом	Фактично
1.	Вибір теми, вивчення літературних джерел та складання плану роботи	16.10.-20.10.2023 р.	
2.	Підготовка першого розділу роботи та подання її керівнику	13.05.2024 р.	
3.	Підготовка другого розділу роботи та подання її керівнику	30.09.2024 р.	
4.	Підготовка третього розділу роботи та подання її керівнику	29.11.2024 р.	
5.	Підготовка вступу та висновків	09.12.2024 р.	
6.	Доопрацювання з урахуванням зауважень керівника	16.12.2024 р.	
7.	Перевірка роботи на плагіат	25.12.2024 р.	
8.	Попередній захист роботи	13.01.2025 р.	
9.	Отримання відгуку керівника роботи	20.01.2025 р.	
10.	Отримання зовнішньої рецензії	27.01.2025 р.	
11.	Допуск до захисту зав. кафедрою	31.01.2025 р.	
12.	Захист роботи	04-05.02.2025 р.	

Дата видачі завдання 20.10.2023 р.

Керівник кваліфікаційної роботи

(підпис)

Метелиця В.М.
(прізвище, ініціали)

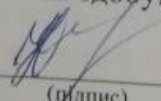
Гарант освітньо-професійної програми

(підпис)

Колісник О. П.
(прізвище, ініціали)

Завдання до виконання отримав здобувач вищої освіти:

Новіков Н.С.
(прізвище, ініціали)

(підпис)

АНОТАЦІЯ
на кваліфікаційну роботу
на тему: «Порядок проведення розрахунків в готівковій та безготівковій
формі у сфері надання послуг»

Мета роботи: полягає у дослідження теоретико-методологічних положень та розгляд практичних аспектів порядку проведення розрахунків в готівковій та безготівковій формі у сфері надання послуг.

Завданнями роботи є:

дослідити економічну сутність розрахунків в готівковій та безготівковій формі;

вивчити нормативне регулювання порядку розрахунків в готівковій та безготівковій формі у сфері надання послуг;

ознайомитися з обліковою політикою щодо розрахунків в готівковій та безготівковій формі;

розкрити організацію та методику розрахунків в готівковій формі;

вивчити організацію та методику розрахунків в безготівковій формі та визначити новітні форми безготівкового розрахунку;

дослідити контроль за порядком розрахунків в готівковій та безготівковій формі;

проаналізувати розрахунки в готівковій та безготівковій формі у сфері надання послуг;

знайти шляхи оптимізації готівкових та безготівкових розрахунків компанії;

зробити висновок та представити пропозицію щодо теми дослідження.

Предметом кваліфікаційної роботи є організаційні аспекти та методика порядку проведення розрахунків в готівковій та безготівковій формі у сфері надання послуг.

Об'єктом кваліфікаційної роботи є порядок проведення розрахунків в готівковій та безготівковій формі у сфері надання послуг.

Базою дослідження виступає Товариство з обмеженою відповідальністю «Лізингова компанія «Д ЕНД Д».

За результатами дослідження сформульовані пропозиції, які розроблено рекомендації щодо удосконалення порядку проведення розрахунків в готівковій та безготівковій формі на ТОВ «Лізингова компанія «Д ЕНД Д»».

Одержані результати можуть бути використані при організації обліку ТОВ «Лізингова компанія «Д ЕНД Д»».

Робота містить: 54 сторінки основного тексту, який включає 8 таблиць, 14 рисунків, 19 додатків. Список використаних джерел складається з 41 найменування.

Ключові слова: розрахунки, готівкові розрахунки, безготівкові розрахунки, контрагенти, дебітори, кредитори, послуги.

Рік виконання кваліфікаційної роботи: 2023-2024 рр.

Рік захисту роботи: 2025 р.

ANNOTATION
for qualification work on the topic:
«The procedure for making payments in cash and non-cash form in the
field of providing services»

The purpose of the work: is to study the theoretical and methodological provisions and consider practical aspects of the procedure for making payments in cash and non-cash form in the field of providing services.

The objectives of the work are:

to investigate the economic essence of payments in cash and non-cash form;
to study the regulatory regulation of the procedure for payments in cash and non-cash form in the field of providing services;

to familiarize yourself with the accounting policy for payments in cash and non-cash form; to reveal the organization and methodology of payments in cash;

to study the organization and methodology of payments in non-cash form and to identify the latest forms of non-cash payment;

to investigate control over the procedure for cash and non-cash payments;

to analyze cash and non-cash payments in the field of service provision; to find ways to optimize the company's cash and non-cash payments;

to draw a conclusion and present a proposal on the topic of the study.

The subject of the qualification work is the organizational aspects and methodology of the procedure for cash and non-cash payments in the field of service provision.

The object of the qualification work is the procedure for cash and non-cash payments in the field of service provision.

The basis of the study is the Limited Liability Company "Leasing Company "D END D".

Based on the results of the study, proposals were formulated and recommendations were developed to improve the procedure for cash and non-cash payments at LLC "Leasing Company "D END D".

The results obtained can be used in organizing the accounting of LLC "Leasing Company "D END D".

The work contains: 54 pages of the main text, which includes 8 tables, 14 figures, 19 appendices. The list of sources used consists of 41 names.

Keywords: settlements, cash settlements, non-cash settlements, counterparties, debtors, creditors, services.

Year of qualification work: 2023-2024.

Year of work defense: 2025.

ЗМІСТ

	стор
Вступ	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ГОТІВКОВИХ ТА БЕЗГОТІВКОВИХ РОЗРАХУНКІВ, ЇХ ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ	11
1.1. Економічна сутність розрахунків в готівковій та безготівковій формі	11
1.2. Нормативне регулювання порядку розрахунків в готівковій та безготівковій формі у сфері надання послуг	20
Висновки до розділу 1	26
Розділ 2. Методологія і організація обліку розрахунків в готівковій та безготівковій формі на ТОВ «Лізингова компанія «Д ЕНД Д»	28
2.1. Облікова політика щодо розрахунків в готівковій та безготівковій формі на ТОВ «Лізингова компанія «Д ЕНД Д»	28
2.2. Методологія і організація обліку розрахунків в готівковій формі на ТОВ «Лізингова компанія «Д ЕНД Д»	31
2.3. Методологія і організація обліку розрахунків в безготівковій формі на ТОВ «Лізингова компанія «Д ЕНД Д»	36
2.4. Порядок проведення інвентаризації розрахунків в готівковій та безготівковій формі у сфері надання послуг	40
Висновки до розділу 2	42
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ТА КОНТРОЛЬ РОЗРАХУНКІВ В ГОТІВКОВІЙ ТА БЕЗГОТІВКОВІЙ ФОРМІ НА ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д»	44
3.1. Методика проведення контролю розрахунків в готівковій та безготівковій формі	44
3.2. Аналіз розрахунків у готівковій та безготівковій формі у сфері надання послуг	50
Висновки до розділу 3	57
ВИСНОВКИ	58
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	62

ВСТУП

Актуальність теми. Організація та вибір правильної форми розрахунків сприяє своєчасному надходженню капіталу для забезпечення процесу надання послуг, вільної концентрації економічних ресурсів та їх ефективного використання в господарській діяльності.

Фінансова криза дестабілізує ринкове середовище та фінансовий стан підприємств, знижує платоспроможність, уповільнює розрахунки та порушує платіжну дисципліну, що вимагає прийняття управлінських рішень щодо вдосконалення організації готівкових і безготівкових розрахунків та оптимізації грошових потоків бізнесу. Усі зазначені вище чинники зумовлюють важливість та актуальність теми даної роботи.

Питання щодо порядку проведення розрахунків в готівковій та безготівковій формі у сфері надання послуг досліджували багато вчених, а саме: Ф. Бутинець, І. Бланк, І. Орлов, В. Сопко, І. Щербина та інші. Праці цих фахівців охоплюють широкий спектр методологічних та організаційних питань у сфері обліку, управління та аналізу грошових коштів, хоча деякі аспекти висвітлені недостатньо.

Мета і завдання дослідження. Метою даного дослідження є дослідження теоретико-методологічних положень та розгляд практичних аспектів порядку проведення розрахунків в готівковій та безготівковій формі у сфері надання послуг.

У цьому контексті в дослідженні розглядалися наступні питання:

дослідити економічну сутність розрахунків в готівковій та безготівковій формі;

вивчити нормативне регулювання порядку розрахунків в готівковій та безготівковій формі у сфері надання послуг;

ознайомитися з обліковою політикою щодо розрахунків в готівковій та безготівковій формі;

розкрити організацію та методику розрахунків в готівковій формі;

вивчити організацію та методику розрахунків в безготівковій формі та визначити новітні форми безготівкового розрахунку;

дослідити контроль за порядком розрахунків в готівковій та безготівковій формі;

проаналізувати розрахунки в готівковій та безготівковій формі у сфері надання послуг;

знайти шляхи оптимізації готівкових та безготівкових розрахунків компанії;

зробити висновок та представити пропозицію щодо теми дослідження.

Предметом дослідження є організаційні аспекти та методика порядку проведення розрахунків в готівковій та безготівковій формі у сфері надання послуг.

Об'єктом дослідження є Товариство з обмеженою відповідальністю «Лізингова компанія «Д ЕНД Д», що дає можливість розглянути питання порядку проведення розрахунків в готівковій та безготівковій формі у сфері надання послуг.

Компанія ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д» зареєстрована за юридичною адресою Україна, 04073, місто Київ, пр.Бандери Степана, будинок 9. Керівником компанії є Собуцький Іван Олександрович. Основним видом діяльності базового підприємства є послуги по фінансовому лізингу, також надання в оренду автомобілів і легкових автотранспортних засобів. ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д» надає вживані автомобілі (більше 5 років) в фінансовий лізинг.

Схематичне зображення структури власності ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д» наведено в додатку А1.

Характеристика основних економічних показників діяльності ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д» за 2021 – 2023 роки наведена в таблиці 1.

Як видно з даних таблиці 1, на ТОВ ЛК «Д ЕНД Д» за 2023 рік практично всі економічні показники збільшилися.

Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), а у 2022 році порівняно з 2021 роком знизився на 2372 тис грн, відповідно за цей

період знизилась і собівартість реалізації на 2336 тис грн, це пов'язано з повномасштабним вторгненням російської федерації, на територію України.

Таблиця 1

Основні економічні показники діяльності ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д» за 2021-2023 роки

Показники	Період			Абсолютне відхилення, тис грн (+,-)		Відносне відхилення, %, (+,-)	
	2021	2022	2023	2022 року до 2021 року	2023 року до 2022 року	2022 року до 2021 року	2023 року до 2022 року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис грн	8070	5698	23569	-2372	17871	-29,39	313,64
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис грн	8008	5672	23561	-2336	17889	-29,17	315,39
Валовий прибуток (збиток), тис грн	62	26	8	-36	-18	-58,06	-69,23
Інші фінансові доходи, тис грн	2534	3799	7009	1265	3210	49,92	84,50
Чистий фінансовий результат: прибуток (збиток), тис грн	63	134	141	71	7	112,70	5,22
Гроші кошти та їх еквіваленти, тис грн	32	55	37	23	-18	71,88	-32,73
Дебіторська заборгованість, тис грн	8705	8836	21069	131	12233	1,50	138,44
Кредиторська заборгованість, тис грн	9613	12635	23616	3022	10981	31,44	86,91
Середньооблікова чисельність працюючих, чол	7	6	7	-1	1	-14,29	16,67
Витрати на оплату праці, тис грн	629	410	568	-219	158	-34,82	38,54
Середньомісячна заробітна плата, грн	8736,1	5694,4	6761,9	-3041,7	1067,46	-34,82	18,75

Джерело: розраховано автором на основі матеріалів ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д» (додаток А2-А5, додаток А6-А9)

У 2023 році в порівнянні з 2022 роком зріс 17871 тис грн, також зросла і

собівартість 17889 тис грн, це показує збільшення об'ємів реалізації.

Так, як підприємство надає послуги по фінансовому лізингу, дохід від таких послуг включається в інші фінансові доходи. За 2022 рік інші фінансові доходи відповідно до 2021 року збільшилися на 1265 тис грн, а за 2023 рік відповідно до 2022 року також збільшилися 3210 тис грн. Це показує, що ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д» набирає обороти по наданню послуг по фінансову лізингу.

Чистий фінансовий результат: прибуток за 2022 рік зріс на 71 тис грн, а уже за 2023 рік на 7 тис грн.

Збільшення дебіторської та кредиторської заборгованості за 2021-2023 роки негативно впливає на діяльність ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д».

Дебіторська заборгованість за 2022 рік збільшилася на 131 тис грн, за 2023 рік на 12233 тис грн, це показує на не достатність коштів для розрахунку з постачальниками.

Кредиторська заборгованість за 2022 рік відповідно до 2021 року зріс на 3022 тис грн, за 2023 рік в порівнянні з 2022 роком також зросла 10981 тис грн, і складає на кінець 2023 року 23616 тис грн.

Витрати на оплату праці в 2022 році зменшилася на 219 тис грн в порівнянні з 2021 роком, а уже в 2023 році збільшилися на 158 тис грн.

Методи дослідження. У кваліфікаційній роботі загальнонаукові та спеціальні методи. До загальнонаукових методів відносять:

спостереження — це збір фактичних даних про розрахунки в готівковій та безготівковій формі;

абстрагування — це відокремлення суттєвих аспектів від другорядних для глибшого розуміння явища;

індукція — рух від конкретних фактів до загальних висновків;

дедукція — висновки, що ґрунтуються на загальних принципах або теоріях;

синтез — об'єднання окремих частин у єдину цілісну картину;

логічний підхід — побудова аргументації та доказів на основі логічних

операцій.

В кваліфікованій роботі були використанні такі спеціальні методи: комплексний підхід — аналіз явищ з урахуванням їх взаємозв'язку та взаємодії різних факторів; системний підхід — розгляд економічних процесів як частини більшої системи; історичний підхід — вивчення економічних явищ у часі, їх розвитку та еволюції; експеримент — використання реальних або змодельованих ситуацій для перевірки гіпотез та прогнозів; творчий пошук — застосування нестандартних рішень, інноваційних підходів для вирішення наукових завдань; системний аналіз — детальний розбір складних економічних систем з метою виявлення закономірностей.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що глибоко узагальнено та проаналізовано основну науково-методичну літературу з обраної теми дослідження, розробити рекомендації щодо удосконалення порядку проведення розрахунків в готівковій та безготівковій формі у сфері надання послуг.

Інформаційна база дослідження. Наукові праці вітчизняних і зарубіжних авторів, що досліджують проблеми порядку проведення розрахунків в готівковій та безготівковій формі у сфері надання послуг; законодавчі та нормативні акти України, міжнародні стандарти фінансової звітності; офіційна бухгалтерська і статистична інформація, матеріали періодичних видань, науково-методична література; данні фінансової та статистичної звітності ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д», інтернет-ресурси.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Робота виконана на 62 сторінках друкованого тексту, включає 8 таблиць та 14 рисунків. Список використаних джерел налічує 41 найменування.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ГОТІВКОВИХ ТА БЕЗГОТІВКОВИХ РОЗРАХУНКІВ, ЇХ ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ

1.1. Економічна сутність розрахунків в готівковій та безготівковій формі

Розрахунковий механізм є однією з ключових складових фінансово-кредитного механізму, що дозволяє здійснювати ефективні та безпечні розрахунки між різними учасниками економічних відносин. До таких учасників відносяться підприємства, фінансові органи, кредитні установи, а також державні органи при виконанні зобов'язань щодо податків та інших фінансових операцій.

Поняття «розрахунки» в економічній літературі має різні трактування, що може призводити до певних суперечностей і непорозумінь. Залежно від контексту та конкретної області застосування, це поняття може бути визначене по-різному, але загалом розрахунки означають процес обміну вартості між суб'єктами економічних відносин (таблиця 1.1).

Таблиця 1.1

Визначення поняття «розрахунки»

Автор	Визначення
Безруких П.С.	«Розрахунки – це грошові взаємовідносини, що виникають між організаціями по товарних і нетоварних операціях» [1]
Чацкіс Ю.Д., Лисюк О.М., Михайлова Т.П.	«Розрахунки – це система взаємовідносин між підприємствами і громадянами, заснована на грошовому погашенні вартості товарно-матеріальних цінностей, робіт, послуг» [1]
Парашутін Н.В., Козлова Е.П.	«Під розрахунковими відносинами розуміють зобов'язання покупця оплатити у встановлений термін вартість матеріальних цінностей, послуг і іншої заборгованості, після виконання постачальником своїх договірних зобов'язань чи право постачальника вимагати платіж від покупця за відвантажену йому продукцію чи зроблені послуги» [1]
Колектив авторів під ред. Сухарева А.Я.	«Розрахунки – здійснення платежів по грошових зобов'язаннях» [1]

Джерело: сформовано автором на основі [1]

Як видно з таблиці 1.1. існують різні підходи до визначення

«розрахунків»:

перший (широкий) підхід - розрахунки визначаються як будь-які фінансові операції, які полягають у виплатах і платежах за виконання певних зобов'язань, що виникають у процесі товарно-грошових відносин. Це може включати як готівкові, так і безготівкові форми розрахунків;

другий (вузький) підхід - у багатьох джерелах розрахунки визначаються як конкретні форми передачі грошей за отриману продукцію, послуги або виконані роботи. Це можуть бути розрахунки між підприємствами, між підприємствами та фінансовими установами чи державними органами;

третій (безготівковий) підхід - в окремих трактуваннях під розрахунками часто мається на увазі саме безготівковий платіж, який здійснюється через банки або інші фінансові установи, що зумовлено розвитком технологій і переходом до електронних форм платіжних систем;

четвертий (правовий) підхід - в нормативних документах «розрахунки» визначаються як процес виконання зобов'язань за договорами, що включає як фінансові, так і матеріальні аспекти. Наприклад, це може бути виконання угод про купівлю-продаж, оренду, надання послуг тощо [2].

Така різноманітність підходів до трактування «розрахунки» пов'язана з тим, що економісти та обліковці часто використовують це поняття залежно від конкретного контексту (банківські розрахунки, податкові розрахунки, розрахунки між підприємствами тощо). Тому одне й те саме слово може мати різні значення залежно від того, у якій сфері застосовується. З розвитком електронних платіжних систем і переходом до безготівкових платежів поняття «розрахунки» почали асоціюватися з новими технологіями, що також змінює розуміння цього терміну в порівнянні з класичними фінансовими відносинами.

Таким чином, різні науки, такі як облік, економіка, право, фінанси, можуть по-різному трактувати це поняття, що веде до суперечностей у визначеннях.

Усі ці фактори свідчать про те, що поняття «розрахунки» є

багатогранним і контекстно залежним, що робить його визначення складним і різноманітним у різних сферах економічної діяльності.

Основні аспекти економічної сутності розрахунків наведені на рисунку 1.1.

Рис.1.1. Основні аспекти економічної сутності розрахунків

Джерело: сформовано автором на основі [3]

Отже, економічна сутність розрахунків полягає в забезпеченні ефективного функціонування економічних зв'язків між суб'єктами господарювання через фінансові транзакції, що забезпечують обіг товарів, послуг, капіталу та інших економічних ресурсів. Розрахункові операції є необхідною складовою частиною будь-якої економічної діяльності, оскільки

вони сприяють реалізації економічних угод, виконанню зобов'язань і стабільному функціонуванню ринкової економіки [4].

Схему складових розрахунків та взаємозв'язків між ними наведена на рис.1.2.

Рис.1.2. Складові розрахунків

Джерело: сформовано автором на основі [5]

Форми розрахунків визначають способи, за допомогою яких здійснюються фінансові операції між учасниками економічних відносин. У сучасній економіці основними формами розрахунків є готівкові та безготівкові платежі, кожна з яких має свої особливості та сфери застосування. Основні форми розрахунків наведені на рисунку 1.3.

Отже, «готівкові розрахунки — це форма розрахунків, коли за товари або послуги відбувається безпосередня передача фізичних грошей (банкнот або монет). Готівкові розрахунки мають низку переваг, таких як швидкість і простота здійснення, однак вони менш зручні для великих сум та мають обмежену застосовність у сучасній економіці через певні ризики (втрати, крадіжки, підробка грошей)» [5].

Основні форми готівкових розрахунків: розрахунки через касу

підприємства; платежі в торгових точках, на ринках та в інших закладах, де готівка є основним платіжним засобом; виплата заробітної плати, пенсій, стипендій в готівковій формі.

Рис.1.3. Основні форми розрахунків

Джерело: сформовано автором на основі [5]

Безготівкові розрахунки — це форма платежу, при якій відбувається перерахунок коштів через банківські установи або інші платіжні системи, без використання фізичних грошей.

Основні форми безготівкових розрахунків:

банківські перекази - перекази грошей між банками або через банківські установи на рахунки підприємств чи фізичних осіб. Можуть бути внутрішніми або міжнародними;

чеки - це документ, який надає право на отримання коштів зі спеціального банківського рахунку. Чек є письмовим розпорядженням

власника рахунку про виплату певної суми грошей;

платіжні картки (кредитні, дебетові) - картки, що дозволяють здійснювати безготівкові платежі через платіжні системи (наприклад, Visa, MasterCard). Це одна з найпоширеніших форм безготівкових розрахунків у світі;

електронні гроші - цифрові форми грошей, які використовуються в інтернет-платежах, таких як PayPal, WebMoney, криптовалюти тощо. Вони використовуються для онлайн-торгівлі та інших електронних платежів;

електронні платіжні системи - платіжні сервіси, які дозволяють здійснювати розрахунки через інтернет, наприклад, через мобільні додатки або через інші цифрові платформи (наприклад, Apple Pay, Google Pay);

автоматизовані платіжні термінали - пристрої для здійснення безготівкових розрахунків, які дозволяють здійснювати оплату товарів або послуг за допомогою картки або електронних коштів.

Міжнародні розрахунки здійснюються між підприємствами, банками та іншими суб'єктами господарювання різних країн. Вони можуть бути здійснені через різні механізми та платіжні системи.

Основні форми міжнародних розрахунків:

міжнародні банківські перекази, які здійснюються через банки та міжнародні платіжні системи, такі як SWIFT. Це дозволяє перераховувати кошти між країнами;

валютні операції - при міжнародних розрахунках використовуються різні валюти, і часто проводяться операції з обміну валюти за допомогою банків чи валютних бірж;

імпортно-експортні платежі - при міжнародній торгівлі підприємства здійснюють платежі за поставлені товари або послуги через контракти з відповідними банками або через спеціалізовані платіжні системи.

Порівняння готівкових і безготівкових розрахунків наведено в таблиці 1.2.

Таблиця 1.2

Порівняння готівкових і безготівкових розрахунків

Параметр	Готівкові розрахунки	Безготівкові розрахунки
Швидкість	Швидкі, але обмежені фізичною присутністю	Швидкі, можуть здійснюватися в будь-який час
Зручність	Зручні для малих сум і невеликих операцій	Зручні для великих сум і регулярних операцій
Ризики	Вища ймовірність втрат чи крадіжок	Мінімальні ризики, якщо використовуються надійні платіжні системи
Контроль та прозорість	Складно відстежувати та контролювати	Легко відстежувати та контролювати через банківські системи
Сфера застосування	Невеликі платежі, побутові витрати	Комерційні розрахунки, інтернет-платежі, міжнародні перекази

Джерело: сформовано автором

З таблиці 1.2 видно переваги безготівкових розрахунків: зменшення ризиків крадіжок і підробки грошей; зручність для здійснення великих і частих платежів; швидкість і автоматизація платежів; простота в обліку та контролі фінансових операцій; можливість здійснювати міжнародні розрахунки.

Основу побудови обліку розрахунків визначає їх класифікація. Класифікація розрахунків подана на рис. 1.4.

Таким чином, наведена класифікація є узагальненням та систематизацією зазначених підходів до класифікації розрахунків. Від існуючих вона відрізняється:

повнотою побудови – охоплення основних факторів, які впливають на розрахунки, дозволяє отримати повне уявлення про об'єкт класифікації;

чіткістю назви ознак – кожен фактор має чітку назву, що дозволяє легко визначити його джерело;

стислістю назви ознак – скорочення назв забезпечує зручність для практичного використання, не перевантажуючи користувача зайвими деталями;

логічністю – структура класифікації дозволяє відстежити взаємозв'язок між різними факторами, що робить її зрозумілою і ефективною;

зрозумілістю – доступність інформації для користувача є важливою умовою її успішного застосування на практиці.

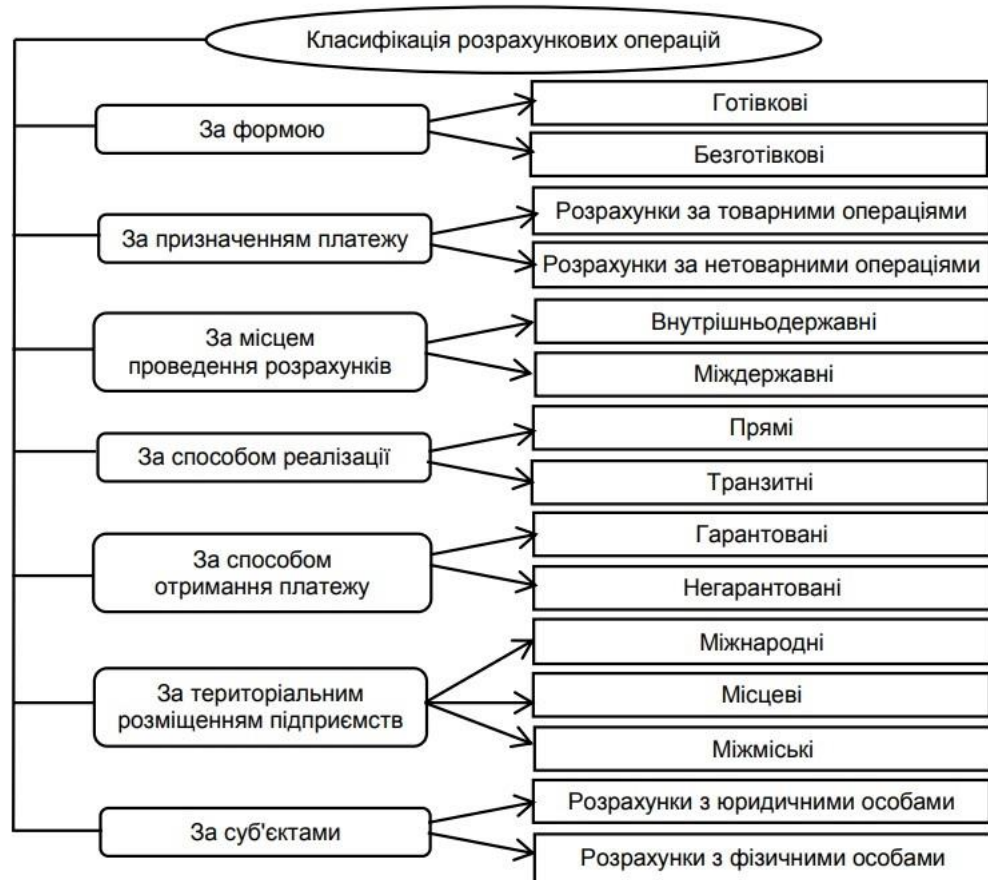

Рис. 1.4. Класифікація розрахунків

Джерело: сформовано автором

Ці характеристики роблять класифікацію придатною для використання в фінансово-економічній діяльності, оскільки вона не лише логічно побудована, але й зручна для швидкого застосування та адаптації до різних ситуацій.

На рис. 1.5 подана класифікація розрахунків за суб'єктами, яка поділяє розрахунки на юридичних та фізичних осіб.

Таким чином, вибір форми розрахунків залежить від типу операції, суми платежу, зручності для учасників та інших факторів. Безготівкові розрахунки є домінуючими в сучасному світі завдяки своїй ефективності, безпеці та доступності.

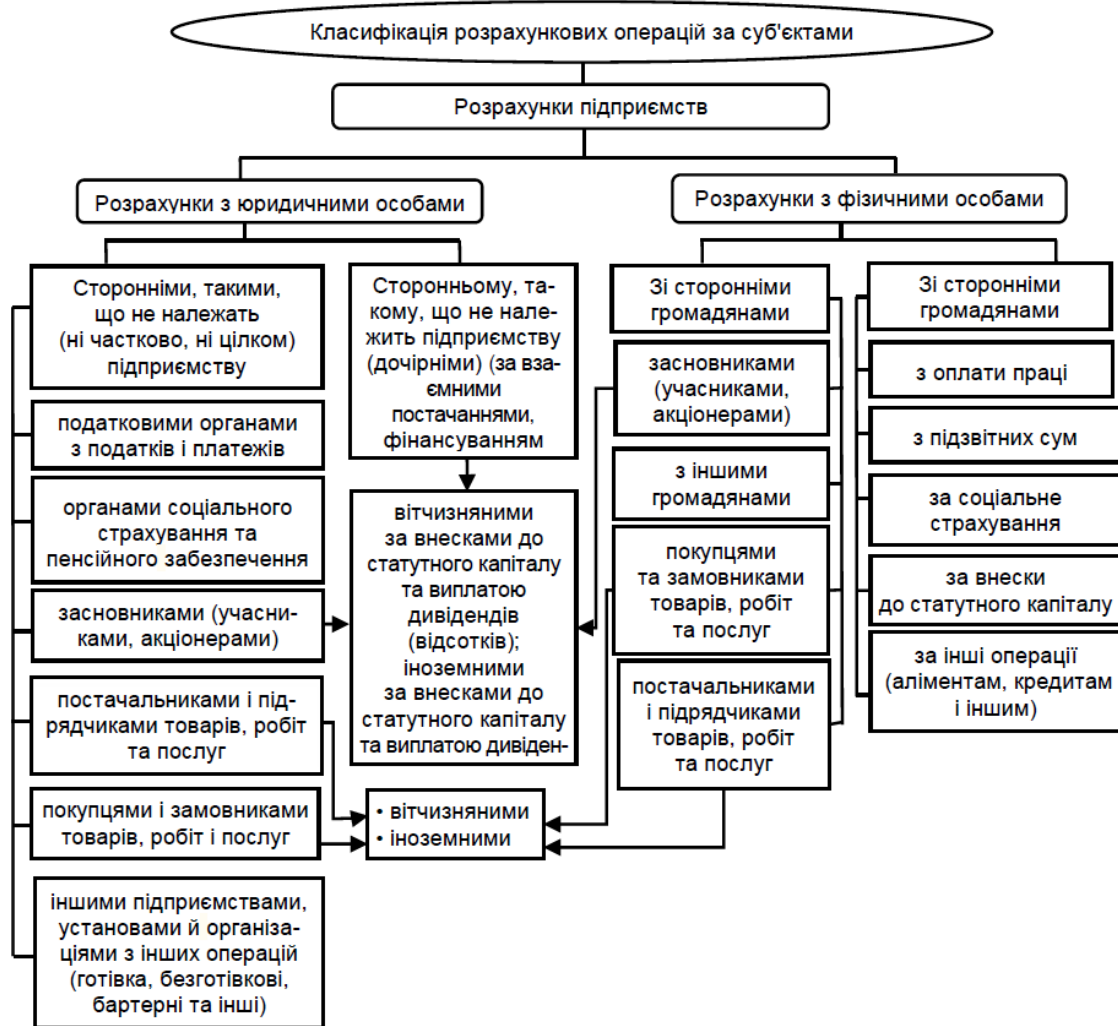

Рис. 1.5. Класифікація розрахунків за суб'єктами

Джерело: сформовано автором

Здійснення розрахунків є основою для підтримки фінансової стабільності, оскільки своєчасні та правильні розрахунки забезпечують виконання зобов'язань і уникнення фінансових криз, пов'язаних з невиконанням контрактів.

1.2. Нормативне регулювання порядку розрахунків в готівковій та безготівковій формі у сфері надання послуг

Нормативне регулювання організації готівкових та безготівкових розрахунків у сфері надання послуг є важливою складовою фінансової та податкової системи, оскільки гарантує належне виконання фінансових зобов'язань між суб'єктами господарювання та їхніми клієнтами.

Основою організації обліку є дійсна законодавча база та нормативні документи, які виступають основою національної системи обліку та звітності [6].

Основним нормативним документом, який регламентує ведення бухгалтерського обліку на підприємстві є Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [7]. В Україні регулювання готівкових та безготівкових розрахунків здійснюється через ряд законодавчих актів, нормативних документів, а також на підставі рекомендацій центральних органів, таких як Національний банк України та Державна податкова служба.

Аналіз нормативної бази з обліку готівкових розрахунків наведено у додатку Б.

Отже, важливу роль у регулюванні обліку готівкових розрахунків відіграє також Положення про ведення касових операцій у національній валюті України [15]. Це Положення розроблене відповідно до Закону України «Про Національний банк України» [18] і визначає порядок ведення касових операцій у національній валюті для юридичних осіб (окрім банків), їх відокремлених підрозділів незалежно від організаційно-правової форми та форми власності, органів державної влади та місцевого самоврядування під час здійснення діяльності з виробництва, реалізації, придбання товарів чи іншої господарської діяльності, а також для фізичних осіб, які здійснюють підприємницьку діяльність [15].

Здійснення готівкових розрахунків в Україні можливе лише в гривні,

адже використовувати іноземну готівку для розрахунків офіційно не можна, виключення становлять деякі окремі ситуації, наприклад, обмін іноземної валюти. Операції обміну іноземних валют можуть проводити лише фінансові установи, що мають відповідну ліцензію.

Підприємства, що здійснюють готівкові розрахунки з населенням, зобов'язані застосовувати реєстратори розрахункових операцій (РРО). Це вимагається згідно з Податковим кодексом України, а також постановами НБУ і Державної податкової служби України.

Відповідно до Цивільного кодексу України [11] форми розрахунків:

між фізичними особами розрахунки, які не зв'язані із тим що ними проводиться підприємницька діяльність, можуть здійснюватися у готівковій або в безготівковій формі на підставі розрахункових документів у електронному або паперовому вигляді;

між юридичними особами, а також при участі фізичних осіб, розрахунки котрі зв'язані із провадженням ними підприємницької діяльності, здійснюються у безготівковій формі. Також між цими особами розрахунки можуть здійснюватися у готівковій формі, у разі якщо інше не встановлено законом [11].

Національним банком України встановлюються граничні суми розрахунків готівкою, котрі застосовуються для фізичних та юридичних осіб, а також для фізичних осіб - підприємців.

У 2024 році продовжують діяти обмеження при готівкових розрахунках, встановлені Положенням про ведення касових операцій у національній валюті в Україні [15]. А саме - сума готівкового розрахунку за один день, за одним чи декількома платіжними документами не може перевищувати:

«між двома підприємствами, між двома фізичними особами - підприємцями, між підприємством і фізичною особою - підприємством - 10 000 грн включно;

між громадянином та підприємством, між громадянином та фізичною особою - підприємством - 50 000 грн включно;

між двома громадянами, за договорами купівлі-продажу, які підлягають нотаріальному посвідченню - 50 000 грн включно» [19].

Дане обмеження не стосується:

розрахунків із бюджетами і державними цільовими фондами;

операцій з надання добровільних пожертв та благодійної допомоги;

використання коштів, виданих на відрядження;

операції, що пов'язані з оплатою праці;

використання готівкових коштів з фондів, створених на виконання Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України», Закону України «Про Бюро економічної безпеки України» та Закону України «Про Державне бюро розслідувань» [19].

Кількість суб'єктів господарювання та фізичних осіб, з якими здійснюються в особи готівкові розрахунки, протягом дня не обмежується.

Порядок здійснення безготівкових розрахунків суворо регламентовано фінансово - правовими нормами, що містяться у спеціальному законодавстві.

Безготівкові розрахунки виступають проявом функціонування банківської системи та елементом банківської діяльності як такої. У цьому зв'язку з чим вони, безперечно, входять до предмета правового регулювання фінансового права. При цьому особлива роль щодо регулювання безготівкових розрахунків належить Національному банку України [19].

Правила та умови здійснення безготівкових розрахунків в Україні містить Закон України «Про платіжні послуги» [12]. Згідно з даним Законом, «безготівкові розрахунки - це перерахування коштів з рахунків платників на рахунки отримувачів, а також перерахування надавачами платіжних послуг коштів, внесених платниками готівкою, на рахунки отримувачів» [12]. «Цей нормативний документ регулює порядок використання платіжних систем для переказу безготівкових коштів між юридичними та фізичними особами. Впливає на організацію обліку безготівкових операцій, зобов'язує підприємства коректно відображати всі перекази через банківські системи, забезпечує законність та прозорість операцій» [19].

Постанова Національного банку України «Про затвердження Інструкції про безготівкові розрахунки в національній валюті користувачів платіжних послуг» [21]. «Ця постанова встановлює порядок здійснення безготівкових розрахунків на території України. Впливає на облік безготівкових операцій, визначає умови, порядок та способи безготівкових платежів, що дозволяє коректно відображати платежі в обліку підприємства» [19].

Податковий кодекс України [10]. «Визначає правила оподаткування операцій з безготівковими коштами, включаючи податкові зобов'язання. Впливає на організацію обліку безготівкових операцій, зокрема на порядок нарахування та сплати податків з таких операцій, що забезпечує правильність податкової звітності» [19].

Положення Національного банку України «Про затвердження Інструкції про порядок відкриття та закриття рахунків користувачам надавачами платіжних послуг з обслуговування рахунків» [22]. «Це положення регулює порядок відкриття і закриття банківських рахунків для здійснення безготівкових розрахунків. Впливає на організацію обліку, визначаючи процеси для коректного відображення операцій з коштами на банківських рахунках підприємства, забезпечує збереження та контроль руху коштів» [19].

Інструкція Національного банку України «Про міжбанківські перекази в Україні в національній валюті» [23]. «Визначає порядок проведення міжбанківських переказів у національній валюті через систему електронних платежів (СЕП). Впливає на облік розрахунків між підприємствами, що здійснюються через банки, забезпечує точне відображення безготівкових платежів між контрагентами та банківськими установами» [19].

Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» [24]. «Він визначає заходи щодо контролю та запобігання легалізації коштів через безготівкові розрахунки. Впливає на облік, вимагаючи від підприємств і

банків відстежувати підозрілі операції, що допомагає запобігати відмиванню грошей та забезпечує дотримання вимог щодо фінансової прозорості» [19].

Додатково прийнято такі нормативні документи: Постанови Національного банку України «Про затвердження Положення про здійснення установами фінансового моніторингу» [25], «Про затвердження Положення про здійснення банками фінансового моніторингу» [26].

Україна, перебуваючи в умовах війни, продовжує активно розвивати безготівкові розрахунки. Національним банком України було прийнято ряд нормативних документів, які регулюють безготівкові розрахунки в особливих умовах.

До них відносяться:

Положення Національного банку України «Про деякі питання здійснення безготівкових розрахунків в Україні в умовах особливого періоду» [20]. Це Положення визначає вимоги:

щодо відкриття та закриття рахунків користувачам надавачами платіжних послуг з обслуговування рахунку в умовах особливого періоду;

щодо виконання надавачем платіжних послуг з обслуговування рахунку платіжних операцій користувача, ініційованих з рахунку користувача в національній валюті в умовах особливого періоду;

щодо виконання надавачем платіжних послуг операцій з використанням емісійних платіжних інструментів та електронних грошей в умовах особливого періоду;

щодо забезпечення виконання міжбанківських платіжних операцій у національній валюті через кореспондентські рахунки, відкриті банками в інших банках, та через СЕП в умовах особливого періоду;

до надавачів платіжних послуг, що є системно важливими банками, щодо забезпечення підключення до Центрального маршрутизатора НПС «ПРОСТІР» в умовах особливого періоду;

до оператора-резидента платіжної системи (крім операторів платіжних систем, створених Національним банком) щодо забезпечення виконання

платіжних операцій в умовах особливого періоду [20].

Постанова Національного банку України «Про затвердження Положення про організацію забезпечення безперебійного функціонування в умовах особливого періоду банківської системи України, діяльності небанківських фінансових установ та інших осіб, які не є фінансовими установами, але мають право надавати окремі фінансові послуги, регулювання та нагляд за діяльністю яких здійснює Національний банк України» [27]. Це Положення розроблено відповідно до Закону України «Про Національний банк України», з метою забезпечення безперебійного функціонування банківської системи України, діяльності небанківських фінансових установ та інших осіб, які не є фінансовими установами, але мають право надавати окремі фінансові послуги, регулювання та нагляд за діяльністю яких здійснює Національний банк України, і визначає особливості їх функціонування та діяльності, а також здійснення Національним банком нагляду за їх діяльністю у разі настання особливого періоду [27].

Основними формами безготівкових розрахунків є перекази через банки, міжбанківські платіжні системи, а також використання електронних платіжних засобів (наприклад, платіжних карток, електронних грошей). Ці механізми дозволяють зменшити кількість операцій з готівкою, підвищуючи ефективність фінансових транзакцій, знижуючи адміністративні витрати та забезпечуючи більшу прозорість і контроль за фінансовими потоками.

Безготівкові розрахунки стали особливо важливими в умовах сучасної економіки, оскільки вони дають змогу здійснювати платежі без фізичного використання готівки, що підвищує швидкість і зручність фінансових операцій. Розгалуження господарських зв'язків між підприємствами, їх територіальна віддаленість, а також розвинена банківська мережа створюють сприятливі умови для впровадження та розвитку безготівкових платежів. Це дозволяє підприємствам ефективно взаємодіяти з постачальниками, клієнтами, державними органами та банками, що забезпечує стабільність фінансових потоків та знижує ризики, пов'язані з фізичним обігом готівки.

Нормативне регулювання готівкових та безготівкових розрахунків у сфері надання послуг є важливою складовою організації фінансової діяльності підприємств. Законодавчі акти та нормативні документи, прийняті Національним банком України та іншими державними органами, регулюють правила організації розрахунків, їх обмеження та вимоги щодо документального оформлення. Усі ці заходи сприяють забезпеченню прозорості, безпеки та ефективності фінансових операцій.

Висновки до розділу 1

Поняття «розрахунки» в економічній літературі має різні трактування, що може призводити до певних суперечностей і непорозумінь.

Різноманітність підходів до трактування «розрахунки» пов'язана з тим, що економісти та обліковці часто використовують це поняття залежно від конкретного контексту (банківські розрахунки, податкові розрахунки, розрахунки між підприємствами тощо). Тому одне й те саме слово може мати різні значення залежно від того, у якій сфері застосовується.

«Готівкові розрахунки — це форма розрахунків, коли за товари або послуги відбувається безпосередня передача фізичних грошей (банкнот або монет)» [5].

«Безготівкові розрахунки — це форма платежу, при якій відбувається перерахунок коштів через банківські установи або інші платіжні системи, без використання фізичних грошей» [5].

Міжнародні розрахунки здійснюються між підприємствами, банками та іншими суб'єктами господарювання різних країн. Вони можуть бути здійснені через різні механізми та платіжні системи.

Вибір форми розрахунків залежить від типу операції, суми платежу, зручності для учасників та інших факторів. Безготівкові розрахунки є домінуючими в сучасному світі завдяки своїй ефективності, безпеці та доступності.

Порядок здійснення готівкових та безготівкових розрахунків суворо регламентовано фінансово - правовими нормами, що містяться у

спеціальному законодавстві.

Таким чином, нормативне регулювання готівкових та безготівкових розрахунків у сфері надання послуг є важливою складовою організації фінансової діяльності підприємств. Законодавчі акти та нормативні документи, прийняті Національним банком України та іншими державними органами, регулюють правила організації розрахунків, їх обмеження та вимоги щодо документального оформлення. Усі ці заходи сприяють забезпеченню прозорості, безпеки та ефективності фінансових операцій.

РОЗДІЛ 2

МЕТОДОЛОГІЯ І ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ В ГОТІВКОВІЙ ТА БЕЗГОТІВКОВІЙ ФОРМІ НА ТОВ «ЛІЗИНГОВА КОМПАНІЯ «Д ЕНД Д»

2.1. Облікова політика щодо розрахунків в готівковій та безготівковій формі на ТОВ «Лізингова компанія «Д ЕНД Д»

Облікова політика щодо розрахунків у готівковій та безготівковій формі визначає основні принципи і методи ведення бухгалтерського обліку та контролю за фінансовими операціями, що проводяться з використанням готівки та безготівкових платежів. Це важлива частина внутрішнього контролю та організації обліку, що забезпечує відповідність фінансової звітності вимогам законодавства, а також гарантує ефективне управління фінансовими ресурсами.

Облікова політика ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д» будується на основних принципах обліку та звітності.

ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д» самостійно:

обирає форму бухгалтерського обліку - автоматизована;

розробляє систему і норми управлінського обліку, звітності і контролю за господарськими операціями, визначає права працівників на підписання бухгалтерських документів;

затвердило правила документообігу й технологію обробки облікової інформації, додаткову систему рахунків і реєстрів аналітичного обліку.

Зміст облікової політики на ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д» оформлений Наказом про облікову політику (додаток В1), за розробку і формування якого несе відповідальність головний бухгалтер підприємства Богданова А.Є. Керівник затвердив наказ про облікову політику і несе відповідальність за його зміст, саме його підпис робить наказ про облікову політику чинним.

Формування облікової політики на ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д» полягає в тому, що з усієї сукупності способів реалізації названих прийомів обиралися

придатні на даний момент за конкретних умов.

Обрані способи ведення бухгалтерського обліку на ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д» забезпечують обліковий процес, в результаті якого формується повна і достовірна картина майнового і фінансового стану ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д».

Облікова політика охоплює принципи, методи, способи та процедури, прийняті на ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д» для складання та подання фінансових звітів. У обліковій політиці ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д» враховані особливості обліку надання послуг з фінансового лізингу.

Ряд елементів обліку, які наведені в розпорядчому документі про облікову політику в частині обліку розрахунків на ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д», та узагальнені в таблиці 2.1

Таблиця 2.1

Елементи облікової політики щодо обліку розрахункових операцій на ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д»

Елементи облікової політики щодо розрахунків	НА ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д»
1	2
Облік готівкових коштів	Усі операції з отримання та витрачання готівки повинні бути зафіксовані в касовій книзі. Зокрема, обов'язково вести запис про надходження та витрати готівки в межах касової ліміту, установленого підприємством
Обмеження на використання готівки	Згідно з законодавством України, існують обмеження на суму розрахунків готівкою між юридичними особами (не більше 50 000 грн за одну операцію)
Документальне підтвердження	Кожна операція з готівкою має бути підтверджена відповідними первинними документами, такими як касовий чек, прибутковий та видатковий ордер
Відповідальність за зберігання готівки	Операції з готівкою повинні проводитися відповідними особами, що несуть відповідальність за зберігання готівкових коштів та їх використання
Облік безготівкових платежів	Усі безготівкові операції, включаючи перерахування через банківські рахунки, повинні бути відображені в бухгалтерії через банківські виписки або платіжні доручення
Принципи документування	Для безготівкових розрахунків необхідно зберігати платіжні документи, зокрема банківські виписки, договори, рахунки, акти виконаних робіт
Оцінка заборгованості	Відповідно до норм НП(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість», оцінка поточної дебіторської заборгованості на ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д» проводиться за чистою вартістю реалізації, яка розраховується як різниця первісної вартості та суми резерву сумнівних боргів [31].

Продовження таблиці 2.1

1	2
	За НП(С)БО 11 «Зобов'язання», оцінка поточних зобов'язань на ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д» проводиться за сумою погашення, тоді як для довгострокових зобов'язань, щодо яких нараховуються відсотки, використовується критерій теперішньої вартості на дату балансу [32]
Порядок віднесення заборгованості до складу сумнівних боргів	На ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д» до складу сумнівної відносити наступні види заборгованості: – не погашена в строки, визначені договірними умовами; – не забезпечена відповідними гарантіями – по контрагенту порушено процедуру визнання його банкрутом.
Порядок, умови та терміни проведення інвентаризації розрахунків	Згідно Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань [33] на ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д» встановлено обов'язковість її проведення перед складанням річної фінансової звітності, в термін з 01.11. по 30.11.
Порядок формування резерву сумнівної заборгованості	Відповідно до НП(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» [31], ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д» обирало один з методів для формування резерву сумнівної заборгованості: розрахунок середньої питомої ваги списаної протягом звітного періоду дебіторської заборгованості до суми дебіторської заборгованості на початок відповідного періоду та її порівняння за період 3-5 років.
Порядок списання безнадійної дебіторської заборгованості	ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д» самостійно встановлює критерії віднесення дебіторської заборгованості до складу безнадійної, та визначає строки і порядок її списання

Джерело: узагальнено автором на основі ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д»

На рис. 2.1. наведено елементи касової дисципліни, які покладені в основу побудови облікової політики ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д» в частині обліку готівкових розрахунків.

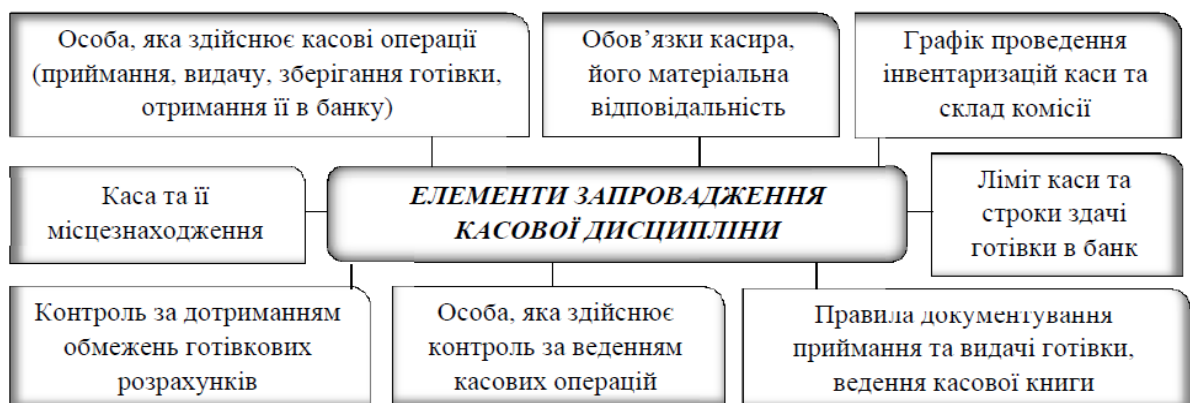

Рис. 2.1. Елементи побудови облікової політики ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д» із запровадження та посилення касової дисципліни

Джерело: авторська розробка

Окремим внутрішнім документом на ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д» є розрахунок ліміту каси підприємства. Порядок розрахунку ліміту каси включений до додатків до Наказу про організацію бухгалтерського обліку. В той же час, у даному Наказі на ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д» прописали, що за три дні до початку відрядження необхідно видати працівнику аванс, також визначений порядок відшкодування працівникам витрат, а також зазначена форма маршрутних листів і журналу їх реєстрації.

В обліковій політиці ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д» визначено, як здійснюється перехід між готівковими і безготівковими розрахунками (конвертація готівки в безготівкові кошти через банківські операції).

Для уникнення шахрайства або помилок на ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д» встановили внутрішній контроль, включаючи регулярні перевірки наявності готівки та моніторинг безготівкових переказів.

Врахування готівкових та безготівкових розрахунків відображено в фінансовій звітності ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д» (баланс, звіт про фінансові результати).

Правильне ведення обліку щодо розрахунків в готівковій та безготівковій формі на ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д» допомагає забезпечити ефективне управління фінансами та запобігання можливим порушенням законодавства.

2.2. Методологія і організація обліку розрахунків в готівковій формі на ТОВ «Лізингова компанія «Д ЕНД Д»

Обслуговування готівкових розрахунків на ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д» здійснюється через ведення каси.

При цьому діяльність каси і порядок здійснення касових операцій є чітко регламентованим. Ключовим нормативно-правовим актом, яким визначаються основні норми ведення каси є «Положення про ведення

касових операцій у національній валюті в Україні» [15].

Для роботи з готівковими коштами важливим є встановлення чітких правил ведення касових операцій, що є можливим завдяки складанню таких внутрішніх документів як: наказу про касову дисципліну та порядку оприбуткування готівки в касі. Якщо перший з них є обов'язковим, то обов'язковість другого закріплена у Положенні [15].

Загалом весь механізм оприбуткування та видачі готівки на ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д» виглядає наступним чином (рис. 2.2)

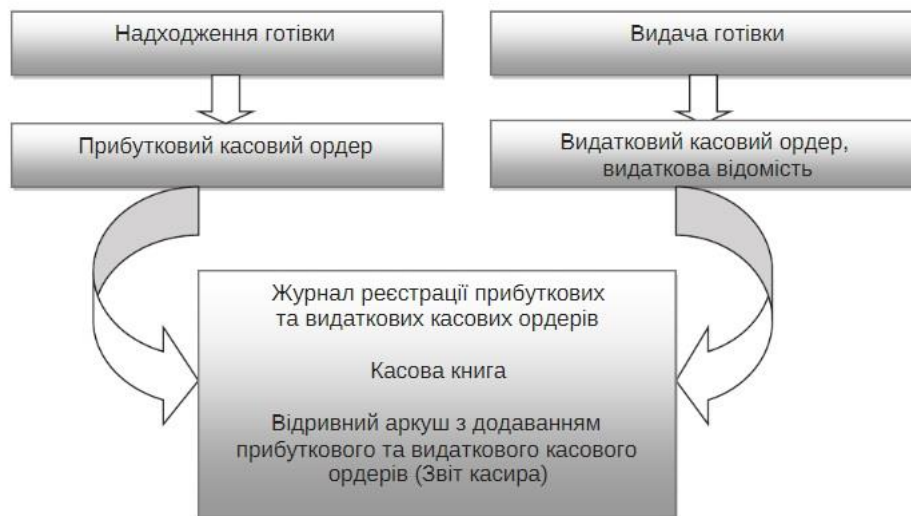

Рис. 2.2. Механізм оприбуткування та видачі готівки з каси ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д»

Джерело: узагальнено автором на основі [34]

Документування розрахунків в готівковій формі наведені в додатку В2.

Оприбуткування готівки в касі на ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д» відбувається шляхом складання прибуткового касового ордеру (ф. No КО-1) з подальшим його внесенням до журналу прибуткових касових ордерів та звіту касира. Після оформлення всіх обов'язкових документів при оприбуткуванні готівки, касир на ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д» (Богданова А.Є.) проводить перевірку на відповідність вимогам щодо правильності заповнення і наявності всіх необхідних реквізитів з подальшим внесенням до касової книги [34].

Якщо протягом дня, в якому був створений прибутковий ордер готівка

не вноситься до каси, то документ анулюється із подальшою відміткою у журналі реєстрації прибуткових та видаткових ордерів. Прибуткові ордери зберігаються на ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д» з моменту створення і до проходження трирічного терміну [34].

У свою чергу видача готівки на ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д» здійснюється на підставі виписування видаткового касового ордеру (ВКО) (ф.№ КО-2). Готівка з каси видаються для подальшого зарахування на поточний рахунок ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д» у банку, на виплату заробітної плати та інших пов'язаних із нею платежів, для оплати виконаних робіт чи наданих послуг на основі виданого акту виконаних робіт, закупівлю товарно-матеріальних цінностей або інші потреби, підзвітним особам на відрядження, на повернення коштів за раніше придбаний товар тощо [34].

Для видачі готівки діють чітко регламентовані правила щодо відповідності цільовому призначенню, обмеженню обсяги готівки, яка видається в межах одного операційного дня, процедури видачі готівки для виплати заробітної плати або під звіт. «Отримання коштів в касі підприємства обов'язково супроводжується наданням касиру від працівників паспортних даних, які в подальшому вносять у видатковий касовий ордер. Якщо протягом визначеного періоду особа, яка була виписана ВКО, не отримала готівку, то вона депонується, про що вносять відомості у реєстр депонованих сум і до касової книги. За підсумками проведених протягом певного періоду операцій формується звіт касира, який за формою відповідає касовій книзі» [34].

Операції, пов'язані з рухом готівкових коштів на підставі оформлених первинних документів касира включаються до облікових регістрів. Бухгалтерський облік операцій з готівковими коштами відображається на рахунку 30 «Готівка» [17].

Зазначимо основні кореспонденції, якими відображається надходження та видача готівки з каси ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д» на рис. 2.3.

Отже, за рис. 2.3. можемо підсумувати, що відображення всіх операцій

по касі відбувається з використанням рахунку 30 «Готівка» [17].

Надходження коштів	Витрачання коштів
• Надходження готівки з банківського рахунку підприємства Д-т 30 К-т 31 • Погашення дебіторської заборгованості покупцем Д-т 30 К-т 36 • Отримання коштів від винних осіб за завдані збитки, залишків виданої готівки підзвітним особам Д-т 30 К-т 375, 372 • Внесення в касу надмірно виплаченої заробітної плати Д-т 30 К-т 66 • Одержання виручки з роздрібної торгівлі Д-т 30 К-т 70	• Внесення залишку готівки з каси на розрахунковий рахунок Д-т 31 К-т 30 • Видача готівки під звіт Д-т 372 К-т 30 • Оплата постачальнику за матеріали/товари/послуги Д-т 63 К-т 30 • Виплата заробітної плати Д-т 66 К-т 30

Рис. 2.3. Основні кореспонденції щодо надходження та видачі готівки з каси на ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д»

Джерело: сформовано авторами

«При цьому надходження коштів у касу відображається за дебетом рахунку, кореспондуючи по кредиту із рахунком, який відповідає конкретному виду операції. Видача готівкових коштів з каси відображається за кредитом 30 рахунку з відображенням у дебеті відповідного кореспондуючого рахунку» [16].

Окрім того, через повномасштабне вторгнення російської федерації, значна територія України знаходиться у зоні ведення активних бойових дій. Багато ланцюгів сполучення порушені, а отже суб'єкти господарювання не мають можливості вчасно доставити готівку до банків. Ситуація ускладнюється постійними повітряними тривогами, через які робота всіх суб'єктів повністю зупиняється. Для усунення проблеми Постановою Національного банку України [35] було уточнено порядок ведення діяльності небанківськими надавачами платіжних послуг. Це забезпечило можливість тіснішої співпраці між суб'єктами господарювання та небанківськими надавачами платіжних послуг, а отже знизить необхідність систематичної інкасації готівкових коштів до банківських установ.

Підсумовуючи проведені дослідження, можемо зробити висновки, що розрахунки в готівковій формі відіграють важливу роль в діяльності

підприємств, оскільки є найбільшліквідним активом. У зв'язку із цим дуже важливим є забезпечення ефективної системи обліку готівки, яка б дозволяла оперативно відстежувати її рух та контролювати залишки.

Відтак, в дослідженні встановлено, що для безпечної роботи з готівковими коштами на підприємстві повинна бути організована каса.

За її облаштування відповідає керівник ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д». При цьому касир несе матеріальну відповідальність за довірені йому кошти.

Всі розрахунки з використанням готівки між юридичними особами, ФОП та фізичними особами (не підприємцями) на ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д» здійснюються в межах законодавчо встановлених граничних розмірів, які не можуть бути перевищені у рамках одного робочого дня. Окрім того, в касі на кінець робочого дня може залишатися готівка лише в межах визначеного самим підприємством ліміту. Надлишкові суми у визначеному порядку передають до банківських установ для внесення на розрахункові рахунки.

Ключові проблеми щодо обліку руху готівки на підприємстві стосуються значної бюрократизації механізму оформлення операцій з готівковими коштами із вимогою оформлення великої кількості супроводжуючих та підтверджуючих документів. Це впливає на правильність оформлення прибуткових та видаткових операцій, і, у разі допущення помилок, може слугувати причиною накладення санкцій податковою. Окрім того, потреба оформлення великої кількості документів вимагає великих витрат часу. Для вирішення проблеми необхідно на законодавчому рівні спростити механізм роботи з готівкою. На поточний момент перші кроки вже зроблено, проте проблема потребує подальших дій з боку законодавців.

2.3. Методологія і організація обліку розрахунків в безготівковій формі на ТОВ «Лізингова компанія «Д ЕНД Д»

Організація розрахунків в безготівковій формі передбачає відкриття банківського рахунку. ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д» для здійснення господарської діяльності використовує послуги КБ АТ «Глобус» і АТ «КРЕДИТВЕСТ БАНК».

На ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д» від джерел отримання коштів на поточний рахунок в банку та шляхів їх вибуття залежить повнота, достовірність й правильність їх відображення в системі рахунків бухгалтерського обліку (рис. 2.4).

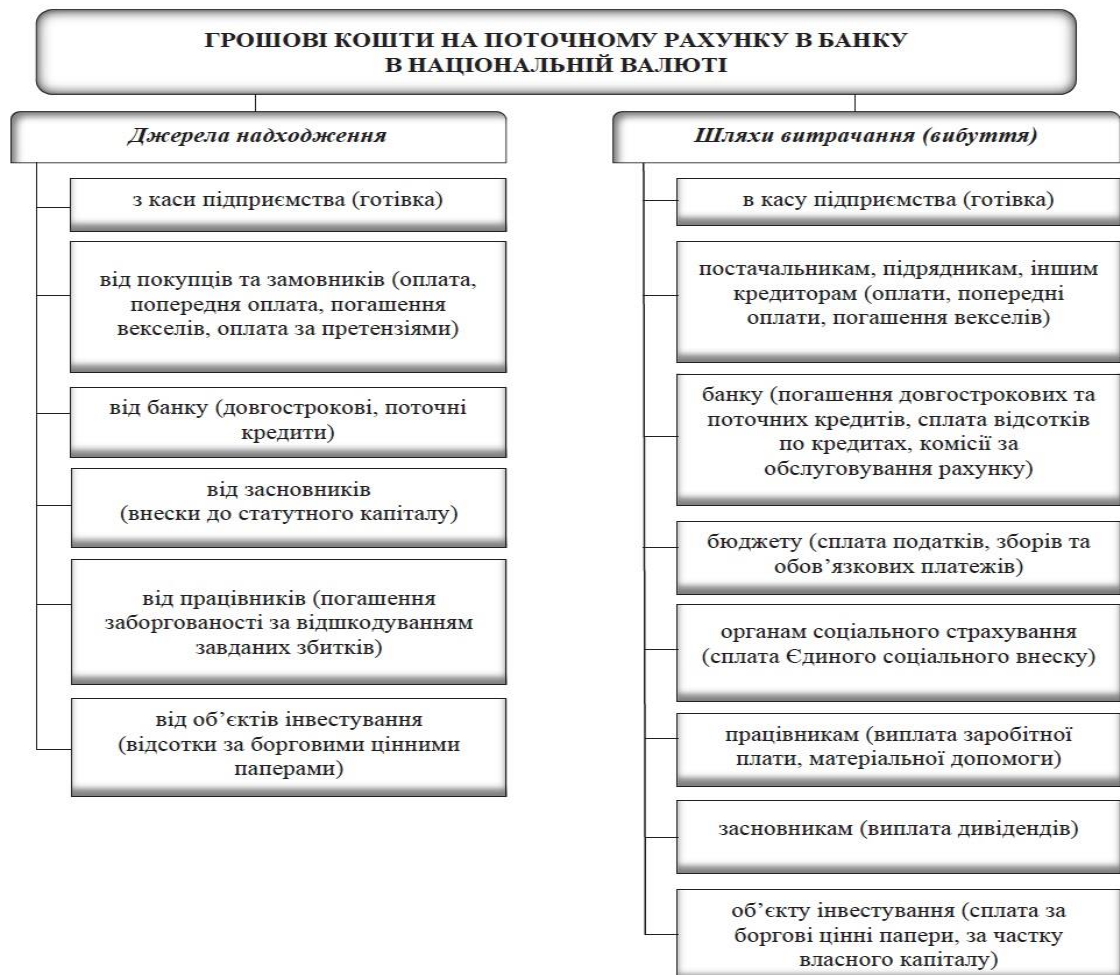

Рис. 2.4. Джерела отримання грошових коштів на поточний рахунок в банку в національній валюті та шляхи їх вибуття (використання)

Джерело: авторська розробка

Документування розрахунків в безготівковій формі на ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д» наведено в додатку В3.

ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д» здійснюють безготівкові розрахунки, використовуючи наступні інструменти:

платіжні інструкції - це документи, що використовуються для ініціювання платіжної операції з рахунку платника на рахунок отримувача (наприклад, платіжне доручення) [28];

платіжні (емісійні) інструменти- це електронні платіжні засоби, платіжні картки та передплачені платіжні інструменти [28];

електронні гроші - це одиниці вартості, що зберігаються в електронному вигляді, випущені емітентом електронних грошей для виконання платіжних операцій (у тому числі з використанням наперед оплачених платіжних карток багатоцільового використання), які приймаються як засіб платежу іншими особами, ніж їх емітент, та є грошовим зобов'язанням такого емітента електронних грошей; електронні гроші існують лише в безготівковій формі [28];

документарні операції та інструменти, а саме акредитив, банківська гарантія, вексельні розрахунки [28].

Документом, який підтверджує та показує рух грошових коштів на поточному рахунку в банку є Виписка банку (додаток В4). Вона замінює собою реєстр аналітичного обліку за операціями, які відбуваються на поточному рахунку в банку та одночасно є підставою для записів в бухгалтерському обліку. Тобто, вона фактично є другим примірником особового рахунку ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д». Єдиної форми банківської виписки не існує. В кожного банку, в залежності від його інформаційних технологій, своя форма, яка є унікальною і відмінною від інших банків.

При отриманні виписки працівник бухгалтерії здійснює наступні операції, які називаються – контируванням (або оброблення) виписки: виписка нумерується; перевіряється на наявність виправдовуючих платіжних документів, на підставі яких зараховані або списані кошти; перевіряється

відповідність сум у виписці сумам, які зазначені у виправдовуючих документах на перерахування та зарахування коштів проставляються бухгалтерські проведення у відповідності до здійснених операцій. Обробляючи виписки, бухгалтер повинен пам'ятати, що поточний рахунок для обліку грошових коштів на підприємстві – активний, а для банку – пасивний. Зберігаючи грошові кошти підприємства, банк вважає себе його боржником, тобто на цю суму має в себе кредиторську заборгованість. Суми, які зазначені у Виписці банку за Дебетом банківським відображаються в обліку за Кт 311 «Поточний рахунок в національній валюті». Суми, які зазначені у Виписці банку за Кредитом банківським відображаються в обліку за Дт 311 «Поточний рахунок в національній валюті» [29].

У відповідності до Інструкції по використанню Плану рахунків [17] для обліку наявності та руху коштів, які знаходяться на рахунках в банках, призначений рахунок 31 «Рахунки в банках». Дебет рахунку 31 «Рахунки в банку» відображає надходження коштів на банківські рахунки (перерахування з інших рахунків, депозити, виручка від продажу продукції тощо). Кредит рахунку 31 «Рахунки в банку» відображає вибуття коштів з банківських рахунків (оплата постачальникам, виплата заробітної плати, податкові платежі тощо).

Даний рахунок має шість субрахунків: 311 «Поточні рахунки в національній валюті»; 312 «Поточні рахунки в іноземній валюті»; 313 «Інші рахунки в банку в національній валюті»; 314 «Інші рахунки в банку в іноземній валюті»; 315 «Спеціальні рахунки в національній валюті»; 316 «Спеціальні рахунки в іноземній валюті» [16].

Робочий план розрахунків в безготівковій формі на ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д» наведені в таблиці 2.2.

Типові бухгалтерські проведення, які найчастіше зустрічаються в обліку ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д» наведено в додатку В5.

Порядок відображення по бухгалтерських рахунках і субрахунках операцій по даним «іншим» рахункам у банках нічим не відрізняється від

того, що використовується по поточних рахунках.

Таблиця 2.2

Робочий план рахунків ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д»

Синтетичний рахунок	Субрахунок	Призначення
31 «Рахунки в банку»	311/1 «Поточні рахунки в національній валюті»	Для обліку грошових коштів в національній валюті в АТ КБ «Глобус»
	311/2 «Поточні рахунки в національній валюті»	Для обліку грошових коштів в національній валюті в АТ «КРЕДИТВЕСТ БАНК»
	» 313/1 «Інші рахунки в банку в національній валюті»	Обліковується рух коштів які перебувають на особових рахунках
	313/2 «Кредитний рахунок»	Обліковується рух коштів по кредитним операціям підприємства

Джерело: сформовано автором на основі ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д»

Надходження грошей на кожний з «інших» банківських рахунків відображається по дебету відповідного субрахунку, а списання коштів з банківського рахунка відображається по кредиту. Залишки по бухгалтерських рахунках повинні копійка в копійку збігатися із залишками по відповідним для них банківським рахункам [28].

Синтетичний облік за рахунком 31 «Рахунки в банках» ведеться в журналі №1 та Відомості 1.2, на базовому підприємстві використовують автоматизовану форму обліку, томк синтетичний облік виступає оборотно-сальдова відомість по рахунку 31 «Рахунки в банку» (додаток В6).

Таким чином, зміст безготівкових розрахунків розкривається в платіжних документах (платіжні інструкції, платіжні (емісійні) інструменти, документарні операції та інструменти, а саме акредитив, банківська гарантія, вексельні розрахунки. Отже, безготівкові розрахунки дозволяють здійснювати широкомасштабний моніторинг договірних зобов'язань як платниками, так і одержувачами грошей, а іноді і контролюючими та правоохоронними органами. Грошові активи ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д» відображаються в Балансі у складі оборотних активів у статті «Грошові кошти та їх еквіваленти». Для обліку наявності та руху коштів на поточному

банківському рахунку, які можуть бути використані для поточних операцій підприємства, призначено рахунок 31 «Рахунки в банку». Цей рахунок активний, балансовий, призначений для обліку господарських активів.

Форма безготівкових розрахунків орієнтована на розвиток бізнесу кожного учасника ринку. Застосування безготівкових форм розрахунків дозволяє здійснювати успішну економічну діяльність, підвищувати платоспроможність підприємств, їх фінансову стійкість, а також збільшує ефективність роботи господарюючого суб'єкта. Здійснення безготівкових операцій через установи банків знижує потребу в готівці, сприяє концентрації вільних грошових коштів для кредитування, забезпечує їх збереження та ефективне використання, оптимізує та прискорює грошовий обіг підприємства.

2.4. Порядок проведення інвентаризації розрахунків в готівковій та безготівковій формі у сфері надання послуг

Інвентаризація розрахунків — це важливий етап для забезпечення достовірності облікових даних, правильності фінансової звітності та виявлення можливих помилок чи неузгодженостей у процесах управління фінансами компанії.

Порядок проведення інвентаризації розрахунків включає кілька ключових етапів:

підготовчий етап розпочинається з визначення об'єкта інвентаризації. Об'єкт інвентаризації — це конкретні активи, зобов'язання або інші елементи бухгалтерського обліку, які підлягають перевірці на момент проведення інвентаризації. Залежно від типу інвентаризації об'єкти можуть бути різними. У випадку інвентаризації розрахунків, об'єктами є: розрахунки з контрагентами (суми, які підприємство має отримати від своїх контрагентів (покупців, клієнтів); заборгованості по наданих послугах або за отримані товари, роботи послуги; розрахунки за податками та зборами - всі види

податкових зобов'язань, що виникають у процесі господарської діяльності підприємства (ПДВ, податок на прибуток, податки на заробітну плату тощо); інші фінансові зобов'язання – до них відносять розрахунки за авансами, заборгованість по безготівкових операціях, кредитні зобов'язання тощо.

Далі на ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д» відбувається призначення відповідальних осіб для проведення інвентаризації, яких ознайомлюють з процедурою інвентаризації та її цілями.

Для кожного з цих об'єктів інвентаризація включає перевірку відповідних документів, звірку бухгалтерських записів, перевірку залишків та підтвердження достовірності даних, що відображаються у фінансовій звітності підприємства.

Наступним етапом виступає планування інвентаризації. Цей етап включає розробку плану інвентаризації, що включає терміни проведення та список документів для перевірки; визначення форм інвентаризаційних документів, які будуть використовуватися (акти, відомості, інші форми).

Після планування настає перевірка документів: перевіряються документи, які підтверджують розрахунки з контрагентами: рахунки-фактури, платіжні інструкції, контракти, акти наданих послуг тощо. Також здійснюється співставлення даних бухгалтерії з фактичними залишками по рахунках.

Уточнення і коригування: порівняння результатів інвентаризації з даними бухгалтерії; виявлення розбіжностей і виправлення помилок в обліку (якщо такі є).

Останім етапом виступає документування результатів: складається акт інвентаризації, в якому фіксуються результати перевірки; у разі виявлення непогашених боргів або інших проблемних питань надається пропозиція щодо їх вирішення.

Підготовка звіту про результати інвентаризації та його передача до керівництва підприємства або інших відповідальних осіб для аналізу.

На наше переконання для удосконалення інвентаризації розрахункових операцій потрібно враховувати чинники, які пливають на порядок її проведення та принципи, яких необхідно дотримуватись (рис.2.5).

Рис.2.5. Чинники та принципи проведення інвентаризації розрахункових операцій

Джерело: узагальнено авторами

Основною метою визначення об'єкта інвентаризації є забезпечення точності фінансової інформації та виявлення можливих помилок, недоліків чи неузгодженостей у процесах управління фінансами організації.

Висновки до розділу 2

Облікова політика охоплює принципи, методи, способи та процедури, прийняті на ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д» для складання та подання фінансових звітів. У обліковій політиці ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д» враховані особливості обліку надання послуг з фінансового лізингу.

В обліковій політиці ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д» визначено, як здійснюється перехід між готівковими і безготівковими розрахунками (конвертація готівки

в безготівкові кошти через банківські операції).

Відтак, в дослідженні встановлено, що для безпечної роботи з готівковими коштами на підприємстві повинна бути організована каса

Документування розрахунків в готівковій формі відбувається складання прибуткових касових ордерів (на надходження готівки) та видаткових касових ордерів (на видачу готівки).

За результатами дослідження приходимо до висновку, що основою своєчасності здійснення розрахунків з контрагентами є вчасне подання якісної інформації, щодо розрахунків, що є можливим за умови організації деталізованого аналітичного обліку.

Отже, організація обліку розрахунків з контрагентами за запропонованою системою субрахунків та рахунків аналітичного обліку забезпечить формування належного інформаційного забезпечення, необхідного для своєчасного прийняття управлінських рішень та здійснення оперативного контролю за заборгованістю контрагентів.

Зроблено висновок, що інвентаризація розрахунків — це важливий етап для забезпечення достовірності облікових даних, правильності фінансової звітності та виявлення можливих помилок чи неузгодженостей у процесах управління фінансами ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д».

РОЗДІЛ 3

АНАЛІЗ ТА КОНТРОЛЬ РОЗРАХУНКІВ В ГОТІВКОВІЙ ТА БЕЗГОТІВКОВІЙ ФОРМІ НА ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д»

3.1. Методика проведення контролю розрахунків в готівковій та безготівковій формі

Методичні прийоми проведення контролю розрахунків в готівковій та безготівковій формі на підприємстві ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д» починаються з перевірки методики та оцінки організації обліку розрахунків в готівковій та безготівковій формі, зазначених у Наказі про облікову політику.

Вибір методів і техніки проведення контролю залежить від різних чинників, зокрема, від особливості роботи підприємства, інтенсивності готівкових та безготівкових операцій, форми ведення бухгалтерського обліку, обсягу документообігу та ін.

Для виявлення можливих порушень в обліку розрахунків існують методичні прийоми фактичного та документального контролю, що використовуються під час дослідження операцій із готівкових та безготівкових розрахунків.

Методичні прийоми фактичного та документального контролю під час дослідження операцій з готівковими та безготівковими розрахунками спрямовані на забезпечення правильності та законності фінансових операцій, а також на виявлення можливих порушень чи зловживань. Вони охоплюють кілька основних етапів та прийомів.

Фактичний контроль передбачає перевірку відповідності реальних операцій їх документальному оформленню та відповідним нормам законодавства:

перевірка наявності готівки та її обороту - це перевірка фактичної наявності готівкових коштів у касі, а також контролювання операцій з її витратами чи надходженнями;

перевірка фізичних поставок - для безготівкових розрахунків

перевіряється реальність виконаних операцій (наприклад, чи дійсно товари чи послуги були поставлені, чи виконано угоду);

інтерв'ювання співробітників - це виявлення фактів порушень або недоліків можна здійснити через бесіди із касирами, бухгалтерами та іншими співробітниками, які мають безпосереднє відношення до операцій [38].

Документальний контроль полягає у перевірці правильності та достовірності оформлених первинних документів, що відображають операції:

«перевірка правильності заповнення платіжних документів. Цей прийом включає перевірку платіжних інструкцій, актів наданих послуг, рахунків на оплату, квитанцій тощо. Важливо перевірити, чи відповідають ці документи фактичним операціям, а також чи правильно вони оформлені згідно з чинними вимогами;

аналіз розрахунків через банківські установи – це перевірка платіжних відомостей та платіжних інструкцій, здійснених через безготівкові розрахунки, на відповідність проведеним операціям;

перевірка балансу рахунків, правильності нарахування податків, а також відповідність витрат і доходів зазначеним у фінансових документах;

перевірка касових операцій -це перевірка документів, пов'язаних із рухом готівки в касі підприємства, таких як касові ордери, прибуткові та видаткові касові ордери, накладні» [38].

Аналіз документів та фактів, отриманих під час перевірок, має на меті виявлення відхилень та порушень. Оцінка правильності проведення операцій проводиться за такими напрямками:

відповідність суми операцій зазначеним у документах та у фінансових звітах;

своєчасність та законність оформлення документів (виплата податків, сплата зборів, відображення витрат);

відповідність внутрішнім правилам та нормам обліку підприємства.

Контроль над розрахунками в готівковій та безготівковій формі є досить важливим. Його метою є визначення достовірності інформації щодо

грошово-розрахункових операцій, своєчасності й повноти відображення даних у документах та обліку, правильності ведення обліку розрахунків згідно з обліковою політикою, правильності відображення залишків у звітності [38, с. 19–21].

Джерела інформації для контролю грошово-розрахункових операцій зображено на рис. 3.1

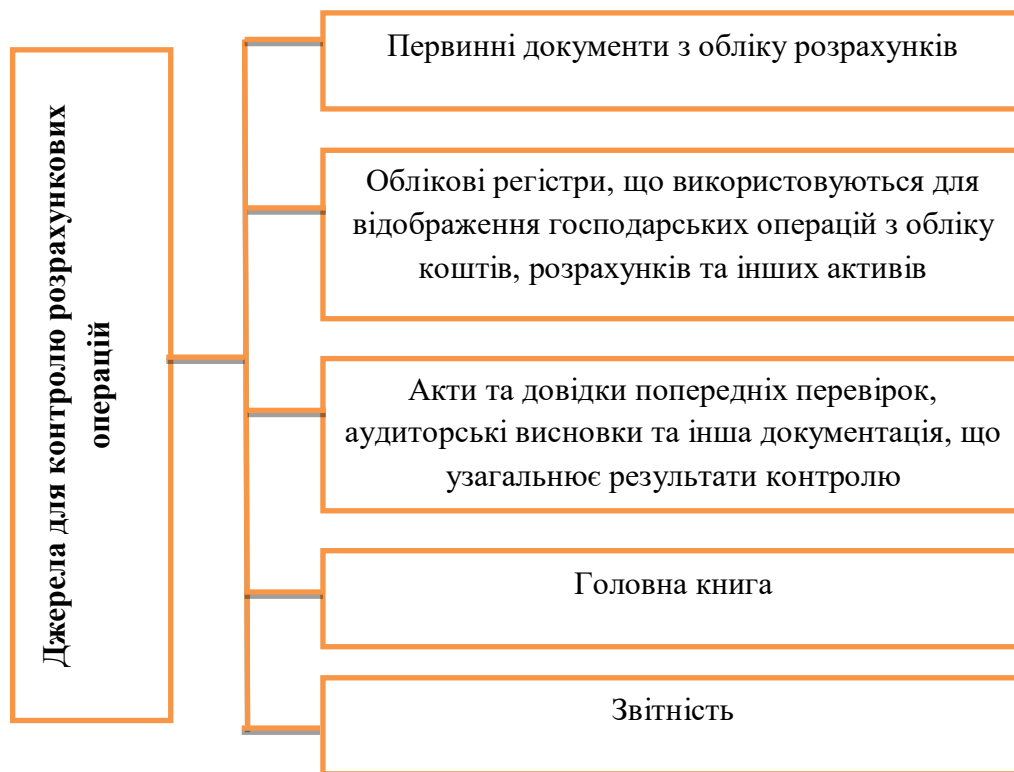

Рис. 3.1. Джерела інформації для контролю розрахункових операцій на ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д»

Джерело: сформовано автором на основі [38]

Процес контролю і регулювання розрахункових операцій необхідний для виконання як стратегічних, так і короткочасних планів підприємства, збереження платоспроможності і фінансової стійкості, більш раціонального використання його активів та джерел фінансування, а також мінімізації витрат на фінансування господарської діяльності.

До основних напрямів контролю розрахункових операцій на підприємствах відносять: дотримання вимог законодавства України під час укладання та підписання договорів; стан розрахунків між замовниками та

підрядниками і правильність відображення операцій у бухгалтерському обліку та звітності; правильність визначення вартості робіт і послуг; організація роботи [39, с. 117–118].

Ураховуючи важливість контролю грошово-розрахункових операцій, розглянемо його основні завдання, які наведена в додатку К.

Ефективна система контролю дає змогу не лише якісно вести облік, а й ефективно керувати рухом вкладених грошових коштів, що не завжди використовуються за цільовими призначенням, а це може призвести до нестачі грошових вкладень та ризику.

Наступним етапом, котролером складається план контролю та програма контролю готівкових та безготівкових розрахунків.

Планування контролю раціонально розпочати з тесту внутрішнього контролю розрахункових операцій на підприємстві ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д», який наведений у табл.3.1 та використовується для готівкових операцій.

Підприємство ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д» використовує у своїй діяльності кошти як у безготівковій так і у готівковій формі, тому контроль грошово – розрахункових операцій потрібно проводити за двома напрямками: контроль касових операцій та контроль операцій на поточних рахунках.

Таблиця 3.1

Тест контролю готівкових операцій для ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д»

Зміст питання	Оцінка результатів (варіанти відповідей)		
	Так	Ні	Інформація відсутня
1	2	3	4
Наявність договору з касиром про повну матеріальну відповідальність	+		
Наявність металевого шкафу (сейфа) для зберігання коштів і їхніх еквівалентів	+		
Надання права підпису прибуткових і видаткових ордерів іншим особам, крім головного бухгалтера і керівника підприємства	+		
Наявність помилки пропуску або задвоєння у нумерації прибуткових і видаткових ордерів		+	
Наявність на підприємстві наказу керівника про періодичність перевірки готівки в касі	+		

продовження таблиці 3.1

1	2	3	4
Чи мали місце факти накладання на підприємство стягнень за порушення Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні?			+
Своєчасно та в повному обсязі оприбуткована готівка в касу підприємства	+		
Звіти по касі в національній валюті формуються: автоматизовано або вручну касиром	+		
Касові книги пронумеровані, прошнуровані й опечатані у встановленому порядку	+		
Дотримано ліміт залишку готівки в касі	+		
Чи є на підприємстві наказ про облікову політику	+		
Чи присутня в наказі про облікову політику інформація по веденню операцій у готівковій та безготівковій формі		+	

Джерело: сформовано автором на основі ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д»

Тест контролю безготівкових операцій на підприємстві ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д», який наведений у табл.3.2.

Таблиця 3.2

Тест контролю безготівкових операцій для ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д»

Зміст питання	Оцінка результатів (варіанти відповідей)		
	Так	Ні	Інформація відсутня
Регістри з обліку операцій на поточному рахунку в національній валюті формуються - автоматизовано	+		
- вручну			
Доручення на перерахування грошей з рахунка в національній валюті подаються: - на паперових носіях			
- в електронному вигляді за допомогою системи "клієнт□банк"	+		
Право підпису на банківських документах (електронного підпису): - має винятково керівник	+		
- делеговане іншим посадовим особам			
Банківські виписки з додатками групуються і підшиваються в хронологічному порядку	+		
На якому рахунку обліковується «Поточні рахунки у національній валюті»- 311;	+		
- 312;			
- 313			

Джерело: сформовано автором на основі ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д»

Етапи контролю розрахункових операцій на ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д»

наведено на рис. 3.2.

Рис. 3.2. Етапи контролю розрахунків на ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д»

Джерело: сформовано автором на основі [40]

Для забезпечення точності та ефективності контролю часто застосовуються спеціалізовані програми для бухгалтерії та фінансового відділу, які автоматизують процес перевірки операцій, обліку готівки та безготівкових розрахунків. На ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д» такі програми не використовуються

Після завершення перевірки складаються звіти, в яких зазначаються виявлені порушення, недоліки або факти порушень, а також пропозиції щодо їх усунення або вдосконалення системи контролю.

Отже, метою контролю є визначення достовірності інформації щодо грошово-розрахункових операцій, своєчасності і повноти відображення даних у документах та обліку, правильності ведення обліку розрахунків

згідно з обліковою політикою, правильності відображення залишків у звітності. Фінансово-господарська діяльність підприємства залежить від формування правильної облікової інформації щодо готівкових та безготівкових розрахунків, оскільки основою діяльності підприємства є операції, що пов'язані з рухом грошових коштів.

Отже, в ході проведення перевірки ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д» не було виявлено недоліків щодо відображення інформації про розрахунки в готівковій та безготівковій формі у фінансовій звітності за 2021-2023 роки.

3.2. Аналіз розрахунків у готівковій та безготівковій формі у сфері надання послуг

Аналіз розрахунків у готівковій та безготівковій формі є важливою частиною обліку, оскільки допомагає оцінити правильність обробки та виконання фінансових операцій, виявити порушення або помилки, а також забезпечити відповідність законодавчим вимогам. Для кожної з цих форм існують специфічні аспекти та методи аналізу.

Проведемо аналіз структури та динаміки готівкових та безготівкових коштів на ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д» за 2021-2023 році в таблиці 3.3.

Як видно з таблиці 3.3 основною формою розрахунків на ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д» виступає безготівкова. Розрахунки в безготівковій формі на ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д» здійснюють з контрагентами, до яких відносять дебіторів (покупців) та кредиторів (постачальників).

Аналіз розрахунків з дебіторами та кредиторами є важливою частиною аналізу, оскільки він дозволяє оцінити ефективність управління оборотними активами та зобов'язаннями підприємства, а також виявити потенційні фінансові ризики. Дебіторська та кредиторська заборгованість відображають взаєморозрахунки з контрагентами, і їх правильне управління має вирішальне значення для забезпечення фінансової стабільності підприємства.

Таблиця 3.3

**Структура та динаміка готівкових та безготівкових коштів на ТОВ
«ЛК «Д ЕНД Д» за 2021-2023 роках**

Показник	2021 рік		2022 рік		2023 рік		Абсолютне відхилення, тис.грн (+, -)		Відносне відхилення, % (+, -)	
	тис грн	питома вага, %	тис грн	питома вага, %	тис грн	питома вага, %	2022 до 2021 року	2023 до 2022 року	2022 до 2021 року	2023 до 2022 року
Гроші та їх еквіваленти	32	100	55	100	37	100	+13	-18	66,67	-32,33
готівка	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
рахунки в банках	32	100	55	100	37	100	+13	-18	66,67	-32,33

Джерело: розраховано за матеріалами ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д»

Виникнення дебіторської та кредиторської заборгованості дійсно є природним процесом в діяльності будь-якого підприємства, оскільки вони пов'язані з торговими операціями та розрахунками між контрагентами. Дебіторська заборгованість виникає, коли підприємство надає товари або послуги в кредит, а кредиторська — коли підприємство самостійно отримує товари або послуги в кредит.

Ці заборгованості можуть мати різні причини та впливати на фінансову стабільність підприємства. Однак важливо розуміти, що:

дебіторська заборгованість — це суми, які підприємство має отримати від своїх клієнтів. Вона може бути результатом відстрочення платежу або погіршення платіжної дисципліни покупців. Відсоток дебіторської заборгованості в обороті компанії може свідчити про ефективність управління дебіторами та фінансове здоров'я підприємства [31];

кредиторська заборгованість — це суми, які підприємство має виплатити своїм постачальникам. Вона може виникнути внаслідок умов оплати, що передбачають відстрочку платежу за товари чи послуги. Підприємства, як правило, намагаються використовувати кредиторську заборгованість як

інструмент для покращення оборотності капіталу, але це може створювати ризики порушення термінів оплати та виникнення штрафних санкцій [32].

У процесі аналізу потрібно вивчати перш за все динаміку дебіторської заборгованості суб'єкта господарювання. Проаналізуємо дебіторську заборгованість ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д» (Додаток Д1).

Як видно з додатку Д1 аналіз динаміки дебіторської заборгованості ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д» за 2021-2023 роки засвідчив, що у 2023 році дебіторська заборгованість значно збільшилася порівняно з минулим роком на 12233 тис. грн, або на 138,44%. Збільшення дебіторської заборгованості спостерігається у 2022 році порівняно з 2021 роком, що становить 131 тис. грн, збільшення склало 1,50%.

У процесі аналізу дебіторської заборгованості варто звернути особливу увагу на статтю «Довгострокова дебіторська заборгованість», яка має найбільшу частку в загальній сумі дебіторської заборгованості, це впливає з специфіки діяльності ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д» - надання послуг по фінансовому лізингу. Частка дебіторської заборгованості показує, яка частина оборотного капіталу компанії зосереджена в розрахунках.

Аналіз структури дебіторської заборгованості ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д» протягом аналізованого періоду показав відсутність значних змін. У структурі переважає питома вага довгострокової дебіторської заборгованості і відповідно становить 80-82%. А інша поточна дебіторська заборгованість становить за 2022 рік – 10,26 %, за 2023 рік 8,41 %.

На рисунку 3.3. показано динаміку структури дебіторської заборгованості ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д» за 2021-2023 рр.

Більш серйозні зміни у структурі дебіторської заборгованості ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д» відбувалися у 2022 році. Так питома вага іншої поточної дебіторської заборгованості збільшилась до 10,26%, а довгострокова дебіторська заборгованість зменшилась до 70,25%.

Проаналізуємо динаміку кредиторської заборгованості цього суб'єкта господарювання за досліджуваний період з 2021 по 2023 роки (додаток Д2).

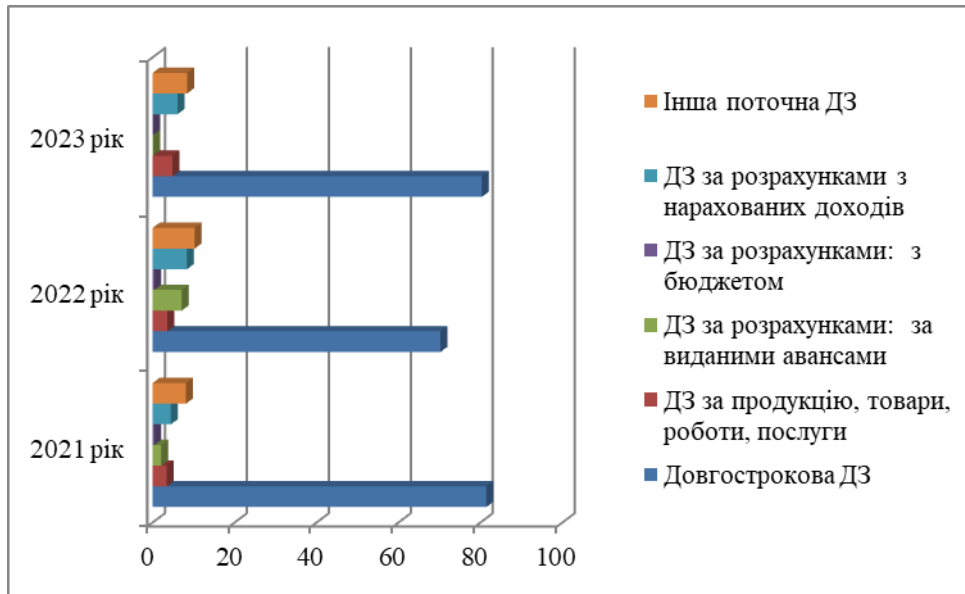

Рис. 3.3. Динаміка структури дебіторської заборгованості ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д» за 2021 – 2023 рр.

Джерело: розраховано за матеріалами ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д»

Аналіз стану кредиторської заборгованості ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д» за 2021- 2023 роки свідчить про поступове зростання загального розміру позичкового капіталу.

Так у 2022 році порівняно із 2021 роком кредиторська заборгованість зросла на 3022 тис. грн, або у відсотковому значенні на 31,44 %, а у 2023 році збільшення склало 10981 тис. грн., або 86,91%.

Аналізуючи структуру кредиторської заборгованості впродовж 2021 – 2023 років ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д», можна зробити висновки, що у 2021 році питома вага інших поточних зобов'язань становила 89,19 %, і вже у 2022 і в 2023 роках спостерігається підвищення цього показника і становить 98,43% у 2022 році, а у 2023 році 94,81 % , порівняно з 2022 роком відбулося не значне зменшення питокої ваги інших поточних зобов'язань на 3,62 пунктів. Зменшення питокої ваги відбулося по розрахункам. Як правило, основною причиною змін структури кредиторської заборгованості є неплатежі.

На рисунку 3.4 показано динаміку та структуру кредиторської заборгованості ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д» за 2021-2023 рр.

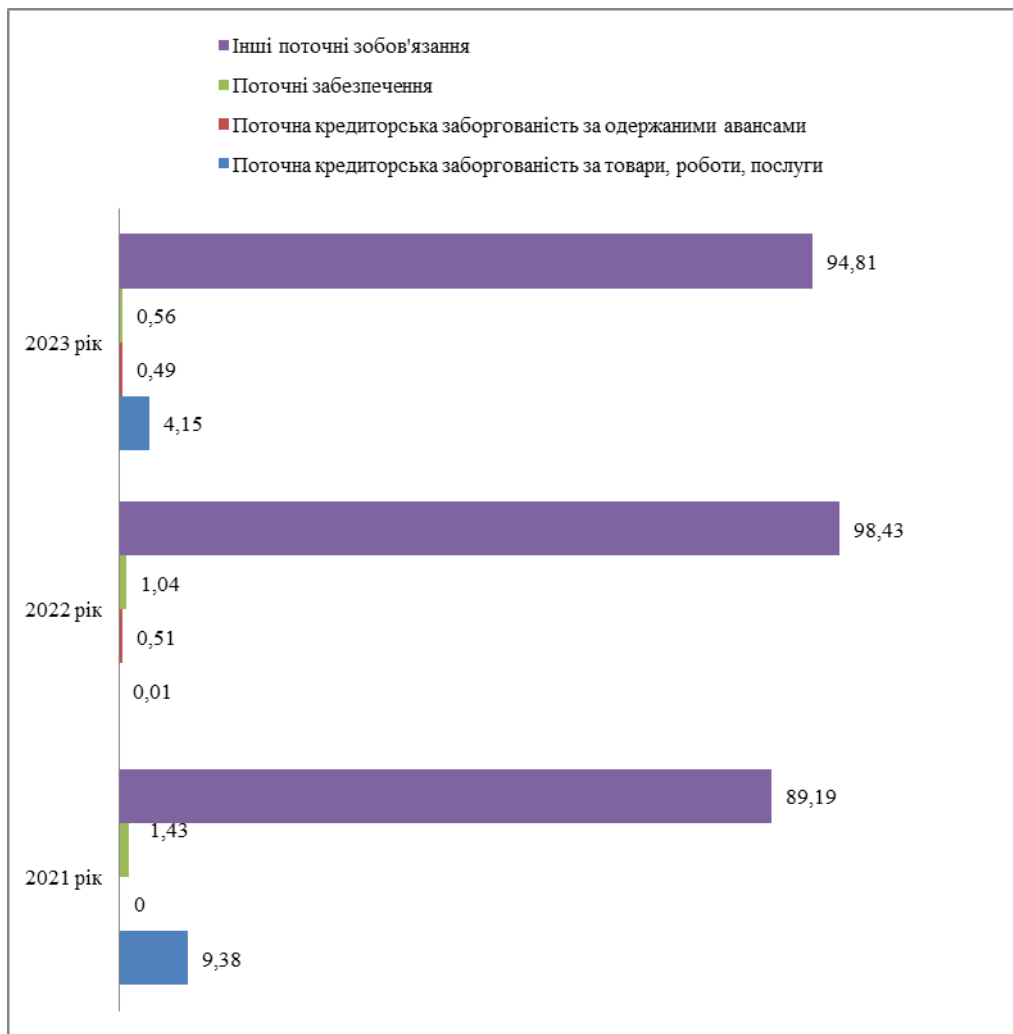

Рис. 3.4. Динаміка структури кредиторської заборгованості ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д» за 2021-2023 рр.

Джерело: розраховано за матеріалами ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д»

На величину заборгованості підприємства впливає стан договірної та розрахункової дисципліни. Недотримання договірної та розрахункової дисципліни, несвоєчасне пред'явлення претензій за борги, які виникають, призводять до значного зростання невинуватеної заборгованості, створення фінансових труднощів, нестачі ресурсів.

Аналіз розрахунків на основі коефіцієнтів покаже стан заборгованості ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д» за 2021-2023 рр, а також дасть можливість визначити основні завдання політики управління заборгованістю. Виконаємо аналіз стану та якості заборгованості (таблиця 3.4)

Таблиця 3.4

Динаміка показників для проведення якісного аналізу розрахунків з дебіторами та кредиторами на підприємстві ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д» за 2021-2023 рр

Показник	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Темп зростання	
				2022/2021	2023/2022
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис грн	8070	5698	23569	-2372,00	17871,00
Дебіторська заборгованість, тис грн	8705	8836	21069	131,00	12233,00
Кредиторська заборгованість, тис грн	9613	12635	23616	3022,00	10981,00
Активи, тис грн	9542	12698	23820	3156,00	11122,00
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості (Кодз)	0,93	0,64	1,12	-0,28	0,47
Тривалість періоду погашення дебіторської заборгованості (Тпдз)	388,33	558,26	321,81	169,93	-236,44
Питома вага дебіторської заборгованості в загальному обсязі оборотних активів (ПВдз)	91,23	69,59	88,45	-21,64	18,87
Коефіцієнт співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості (Кдкз)	0,91	0,70	0,89	-0,21	0,19
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості (Кокз)	0,84	0,45	1,00	-0,39	0,55
Тривалість обороту кредиторської заборгованості (Тпкз)	428,83	798,28	360,72	369,45	-437,56

Джерело: розраховано за матеріалами ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д»

Як бачимо з таблиці 3.4, коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості у 2022 році зменшується, що свідчить про підвищення тривалості періоду погашення дебіторської заборгованості на 0,28 % у порівнянні з 2021 роком. Отже, у 2022 році підприємству необхідно в середньому 558 дні для отримання оплати за надані послуги. У 2023 році

коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості збільшився на 0,47%, таким чином підприємству у 2023 році необхідно уже 322 дні для отримання оплати за надані послуги. Отже, ризик неповернення дебіторської заборгованості потрохи зменшується.

Питома вага дебіторської заборгованості зменшується у 2022 році зі 91,23% у 2021 році до 69,59 % у 2022 році, а у 2023 році питома вага дебіторської заборгованості збільшується зі 69,59 % у 2022 році, до 88,45% у 2023 році. Таким чином, структура майна підприємства стала більш мобільною.

На 1 грн. кредиторської заборгованості припадає 0,91 грн дебіторської у 2021 році, 0,70 грн. у 2022 році та 0,89 грн. у 2023 році. Таким чином, підприємство поки не зможе розрахуватися з кредиторами використовуючи суми дебіторської заборгованості. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості теж спадає, що свідчить про збільшення тривалості обороту кредиторської заборгованості у 2022 році на 369 днів, а у 2023 році зменшився тривалість обороту кредиторської заборгованості до 361 дня. І дана тенденція є позитивною для підприємства, так як зменшують середній період використання кредиторської заборгованості в обороті підприємства.

Отже, аналізуючи стан розрахунків з дебіторами та кредиторами, необхідно вивчити причини виникнення кожного виду заборгованості з урахуванням особливостей діяльності підприємства та різних ситуацій на підприємстві.

Розрахунки з дебіторами та кредиторами не контролюються належним чином, це може призвести до фінансових труднощів, неплатоспроможності або погіршення відносин з партнерами.

Загалом, проведені дослідження дозволяють робити висновок про покращення діяльності ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д» в 2023 році порівняно з 2022 роком, що знайшло відображення в збільшенні доходу від реалізації послуг, інших фінансових доходів та величини чистого прибутку, зменшенні тривалості строків погашення кредиторської заборгованості та ін.

Висновки до розділу 3

Контроль над розрахунками в готівковій та безготівковій формі є досить важливим. Його метою є визначення достовірності інформації щодо грошово-розрахункових операцій, своєчасності й повноти відображення даних у документах та обліку, правильності ведення обліку розрахунків згідно з обліковою політикою, правильності відображення залишків у звітності [38, с. 19–21].

В ході проведення перевірки ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д» не було виявлено недоліків щодо відображення інформації про розрахунки в готівковій та безготівковій формі за 2021-2023 роки.

Аналіз розрахунків у готівковій та безготівковій формі є важливою частиною обліку, оскільки допомагає оцінити правильність обробки та виконання фінансових операцій, виявити порушення або помилки, а також забезпечити відповідність законодавчим вимогам.

Основною формою розрахунків на ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д» виступає безготівкова. Розрахунки в безготівковій формі на ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д» здійснюють з контрагентами, до них відносять дебіторів (покупців) та кредиторів (постачальників).

На ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д», проведення такого контролю дозволить підвищити ймовірність своєчасних розрахунків дебіторів та зменшити ризик перетворення такої заборгованості на безнадійну, що в свою чергу позитивно вплине на рівень ліквідності підприємства. А у питаннях кредиторської заборгованості контроль стану розрахункової дисципліни в договорах дозволить мінімізувати ризики несвоєчасного надходження ресурсів, які необхідні для забезпечення безперервної діяльності підприємства.

ВИСНОВКИ

За результатами проведеного дослідження можна зробити висновок:

Готівкові розрахунки — це здійснення платіжних операцій за допомогою грошей, які фізично передаються від однієї особи до іншої (наприклад, оплата товарів та послуг готівкою). Вони є простими, але мають обмеження за сумами, а також потребують суворого дотримання касової дисципліни.

Безготівкові розрахунки здійснюються через банки, шляхом переведення коштів з рахунку на рахунок (наприклад, через платіжні доручення, чеки, банківські картки). Безготівкові розрахунки зручніші для великих сум і дозволяють більш ефективно відстежувати фінансові потоки.

Базою для написання кваліфікованої роботи виступає товариство з обмеженою відповідальністю «Лізингова компанія «Д ЕНД Д». Основним видом діяльності базового підприємства є послуги по фінансовому лізингу, також надання в оренду автомобілів і легкових автотранспортних засобів.

Проаналізувавши діяльність ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д» можна зробити висновки, що:

чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), а у 2022 році порівняно з 2021 роком знизився на 2372 тис грн, відповідно за цей період знизилась і собівартість реалізації на 2336 тис грн, це пов'язано з повномасштабним вторгненням російської федерації, на територію України.

У 2023 році в порівнянні з 2022 роком зріс 17871 тис грн, також зросла і собівартість 17889 тис грн, це показує збільшення об'ємів реалізації.

Так, як підприємство надає послуги по фінансовому лізингу, дохід від таких послуг включається в інші фінансові доходи. За 2022 рік інші фінансові доходи відповідно до 2021 року збільшилися на 1265 тис грн, а за 2023 рік відповідно до 2022 року також збільшилися 3210 тис грн. Це показує, що ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д» набирає обороти по наданню послуг по фінансову лізингу.

Чистий фінансовий результат: прибуток за 2022 рік зріс на 71 тис грн, а уже за 2023 рік на 7 тис грн.

Збільшення дебіторської та кредиторської заборгованості за 2021-2023 роки негативно впливає на діяльність ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д».

Дебіторська заборгованість за 2022 рік збільшилася на 131 тис грн, за 2023 рік на 12233 тис грн, це показує на не достатність коштів для розрахунку з постачальниками.

Кредиторська заборгованість за 2022 рік відповідно до 2021 року зріс на 3022 тис грн, за 2023 рік в порівнянні з 2022 роком також зросла 10981 тис грн, і складає на кінець 2023 року 23616 тис грн.

Витрати на оплату праці в 2022 році зменшилася на 219 тис грн в порівнянні з 2021 роком, а уже в 2023 році збільшилися на 158 тис грн.

Готівкові розрахунки повинні здійснюватися відповідно до встановлених норм і правил (наприклад, на підприємствах суми готівкових розрахунків не повинні перевищувати визначені ліміти, встановлені Національним банком України).

Касові операції підприємства повинні документуватися відповідними прибутковими та видатковими ордерами, а також вестися реєстрація руху готівки в касі.

Безготівкові розрахунки регулюються договором між сторонами, де зазначаються умови платежу (банківські реквізити, терміни виконання платіжних операцій).

Для проведення безготівкових розрахунків використовуються різні платіжні інструменти: платіжні інструкції, електронні перекази, карткові системи. Важливо дотримуватися законодавчих вимог щодо платіжних систем і звітності, особливо у випадку міжнародних переказів.

Як для готівкових, так і для безготівкових розрахунків має бути належний контроль і облік. Підприємства повинні вести детальну документацію, щоб уникнути помилок, зловживань та невідповідностей у фінансовій звітності.

Інвентаризація розрахунків є важливою частиною процесу контролю, яка допомагає забезпечити достовірність інформації про фінансові операції.

Готівкові розрахунки можуть бути зручними для малих сум, але вони підвищують ризики крадіжок, шахрайства та потребують додаткових витрат на обробку готівки.

Безготівкові розрахунки забезпечують більшу зручність і безпеку, дозволяють більш ефективно здійснювати контроль за фінансовими потоками, але потребують певної технічної інфраструктури і можуть супроводжуватися комісіями за проведення транзакцій.

Всі розрахункові операції повинні здійснюватися згідно з вимогами національного законодавства, зокрема щодо обмежень на готівкові розрахунки та вимог до використання безготівкових платіжних інструментів.

Недотримання правил може призвести до штрафних санкцій, проблем з податковими органами та порушення фінансової дисципліни.

Основною формою розрахунків на ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д» виступає безготівкова. Розрахунки в безготівковій формі на ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д» здійснюють з контрагентами, до яких відносять дебіторів (покупців) та кредиторів (постачальників)

аналіз динаміки дебіторської заборгованості ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д» за 2021-2023 роки засвідчив, що у 2023 році дебіторська заборгованість значно збільшилася порівняно з минулим роком на 12233 тис. грн, або на 138,44%. Збільшення дебіторської заборгованості спостерігається у 2022 році порівняно з 2021 роком, що становить 131 тис. грн, збільшення склало 1,50%.

Аналіз стану кредиторської заборгованості ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д» за 2021- 2023 роки свідчить про поступове зростання загального розміру позичкового капіталу.

Так у 2022 році порівняно із 2021 роком кредиторська заборгованість зросла на 3022 тис. грн, або у відсотковому значенні на 31,44 %, а у 2023 році збільшення склало 10981 тис. грн., або 86,91%.

Аналізуючи структуру кредиторської заборгованості впродовж 2021 –

2023 років ТОВ «ЛК «Д ЕНД Д», можна зробити висновки, що у 2021 році питома вага інших поточних зобов'язань становила 89,19 %, і вже у 2022 і в 2023 роках спостерігається підвищення цього показника і становить 98,43% у 2022 році, а у 2023 році 94,81 % , порівняно з 2022 роком відбулося не значне зменшення питомої ваги інших поточних зобов'язань на 3,62 пунктів. Як правило, основною причиною змін структури кредиторської заборгованості є неплатежі.

коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості у 2022 році зменшується, що свідчить про підвищення тривалості періоду погашення дебіторської заборгованості на 0,28 % у порівнянні з 2021 роком. Отже, у 2022 році підприємству необхідно в середньому 558 дні для отримання оплати за надані послуги. У 2023 році коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості збільшився на 0,47%, таким чином підприємству у 2023 році необхідно уже 322 дні для отримання оплати за надані послуги.

Загалом, проведені дослідження дозволяють робити висновок про покращення діяльності ТОВ « ЛК «Д ЕНД Д» в 2023 році порівняно з 2022 роком, що знайшло відображення в збільшенні доходу від реалізації послуг, інших фінансових доходів та величини чистого прибутку, зменшенні тривалості строків погашення кредиторської заборгованості та ін.

Таким чином, порядок проведення розрахунків в готівковій та безготівковій формах є важливою складовою фінансового управління підприємствами, що забезпечує належний облік, контроль та прозорість фінансових операцій.

Таким чином, сьогодні надзвичайно актуальним завданням залишається забезпечення здійснення прозорих і повних розрахунків між суб'єктами господарської діяльності. Очевидним є те, що на перше місце за обсягами здійснення виходять саме безготівкові розрахунки, що забезпечують прозорість, безпеку та законність їх здійснення між суб'єктами господарської діяльності. І тільки вирішення цих завдань забезпечить ефективний кругообіг грошових коштів і функціонування всіх учасників фінансового ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Буряк І. О. Проблема тлумачення та визнання поняття «розрахунки». Економічні науки. Серія : Облік і фінанси. 2010. Вип. 7(1). С. 209-214. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecnof_2010_7\(1\)__26](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecnof_2010_7(1)__26)
2. Музиченко К. О. ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ РОЗРАХУНКОВИХ ОПЕРАЦІЙ. Управління розвитком. 2014. №15. С. 66-69
3. Кононюк В. В. Економічна сутність зобов'язань і розрахунків // Розвиток системи обліку, аналізу та аудиту: теорія, методологія, організація: тези доповідей учасників XVI Всеукраїнської студентської наукової конференції. 2018. С. 49-53
4. Матвеев В. В., Гайдаржинійська О. М., Задорожна А. В. Дослідження теоретичних аспектів організації та здійснення безготівкових розрахунків. Економіка та суспільство. 2018. Вип. 15. С. 863–866.
5. Галкін В. В. Мещеряков А. А. Економічна сутність зобов'язань та розрахунків підприємства. Modern Economics. 2024. № 47(2024). С. 20-26. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V47\(2024\)-03](https://doi.org/10.31521/modecon.V47(2024)-03).
6. Колісник А., Пилипишин , С., Авраменко, О., & Потапенко, Л. . (2020). ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗГОТІВКОВИХ РОЗРАХУНКІВ У ГОСПОДАРСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ. *Socio-Economic Relations in the Digital Society*, 3 (39), 123–129. [https://doi.org/10.18371/2221-755X3\(39\)2020225613](https://doi.org/10.18371/2221-755X3(39)2020225613)
7. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/l39062>
8. Конституція України: Верховна Рада України; Конституція України, Конституція, Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/l12934>
9. Господарський кодекс України: Кодекс України; Закон, Кодекс від 16.01.2003 № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/l119467>
10. Податковий кодекс України: Кодекс України; Закон, Кодекс від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/l338198>

11. Цивільний кодекс України: Кодекс України; Закон, Кодекс від 16.01.2003 № 435-IV. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/l119580>
12. Про платіжні послуги: Закон України від 30.06.2021 № 1591-IX. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/l507668>
13. Про фінансові послуги та фінансові компанії: Закон України від 14.12.2021 № 1953-IX. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/l513542>
14. Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг: Закон України від 06.07.1995 № 265/95-ВР. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/l16387>
15. Про затвердження Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні: Постанова Національного банку України; Положення, Форма типового документа, Журнал, Акт від 29.12.2017 № 148. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/l472048>
16. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Мінфін України; Інструкція від 30.11.1999 № 291. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/l48954>
17. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Мінфін України; Наказ, План від 09.12.2011 № 1591. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/l369829>
18. Про Національний банк України: Закон України від 20.05.1999 № 679-XIV. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/l34449>
19. Фесенко , А., & Матюха , М. (2024). НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОБЛІКУ ОПЕРАЦІЙ З ГРОШОВИМИ КОШТАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ. *UNIVERSUM*, (13), 7–17. Вилучено з <https://archive.liga.science/index.php/universum/article/view/1253>
20. Про деякі питання здійснення безготівкових розрахунків в Україні в умовах особливого періоду: Постанова Національного банку України; Положення, Перелік від 16.10.2024 № 125. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/l539345>

21. Про затвердження Інструкції про безготівкові розрахунки в національній валюті користувачів платіжних послуг: Постанова Національного банку України; Інструкція від 29.07.2022 № 163. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/l517805>

22. Про затвердження Інструкції про порядок відкриття та закриття рахунків користувачам надавачами платіжних послуг з обслуговування рахунків: Постанова Національного банку України; Інструкція, Повідомлення, Форма типового документа, Заява від 29.07.2022 № 162. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/l517790>

23. Про затвердження Інструкції про виконання міжбанківських платіжних операцій в Україні в національній валюті: Постанова Національного банку України; Інструкція, Форма типового документа, Зразок, Повідомлення, Договір, Заява, Картка від 03.03.2023 № 16. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/l524084>

24. Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Закон України від 06.12.2019 № 361-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/l491299>

25. Про затвердження Положення про здійснення установами фінансового моніторингу: Постанова Національного банку України; Положення, Порядок, Заходи, Критерії, Лист, Повідомлення, Форма типового документа від 28.07.2020 № 107. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/l497101>

26. Про затвердження Положення про здійснення банками фінансового моніторингу: Постанова Національного банку України; Положення, Порядок, Заходи, Критерії, Лист, Повідомлення, Форма типового документа від 19.05.2020 № 65. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/l495340>

27. Про затвердження Положення про організацію забезпечення безперебійного функціонування в умовах особливого періоду банківської системи України, діяльності небанківських фінансових установ та інших осіб, які не є фінансовими установами, але мають право надавати окремі

фінансові послуги, регулювання та нагляд за діяльністю яких здійснює Національний банк України: Постанова Національного банку України; Положення від 14.06.2024 № 67. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/l536782>

28. Тивончук, О., & Хуснуллін, І. (2024). ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ БЕЗГОТІВКОВИХ РОЗРАХУНКІВ В УМОВАХ ВІЙНИ В УКРАЇНІ. *Економіка та суспільство*, (59). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-155>

29. Дмитренко, О., & Ярмолюк, О. (2022). ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ РУХУ ГОТІВКИ НА ПІДПРИЄМСТВІ: ОСОБЛИВОСТІ ТА ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ. *Економіка та суспільство*, (44). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-43>

30. Сілівончик, О., & Скрипник, М. (2021). ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТА МЕТОДИКА АУДИТУ ГРОШОВИХ КОШТІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ. *Економіка та суспільство*, (29). URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-29-42>

31. НП(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість»

32. НП(С)БО 11 «Зобов'язання»

33. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань

34. Власова М. Довідник за касовими операціями. Uteka. 2022. URL: <https://uteka.ua/ua/publication/commerce-12-raschety-8-spravochnik-po-kassovym-operaciyam-1> (дата звернення: 05.11.2024)

35. Зміни до Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні: затверджено Постанова Правління Національного банку України 19 вересня 2022 року № 205. URL: https://bank.gov.ua/ua/legislation/Resolution_19092022_205

36. Візіренко С. В., Іваніцький К. В. Організація обліку розрахунків з контрагентами. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 23. С. 58–63. DOI: 10.32702/2306-6814.2020.23.58

37. Гуцаленко Л. В., Гаврилова Н. О. Інвентаризація розрахункових

операцій в господарській діяльності підприємств. *Ефективна економіка*. 2019. № 7. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7200> (дата звернення: 14.01.2025). DOI: 10.32702/2307-2105-2019.7.6

38. Коваль М.І., Нетреба Ю.О. Удосконалення обліку, аналіз та аудит готівкових розрахунків підприємства. Наукові праці МАУП. 2013. № 2. С. 18–23.

39. Куліш А.Ю. Стан та аналіз безготівкових розрахунків в Україні та особливості їх обліку на вітчизняних підприємствах. Економічні науки. 2016. № 2. С. 116–119

40. Гевчук, А. В. (2019). ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКОВИХ ОПЕРАЦІЙ НА ПІДПРИЄМСТВІ. *Вчені записки Університету «КРОК»*, (2 (54), 72–79. URL: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2019-53-72-79>

41. Гриліцька А. В. Особливості обліку та контролю готівкових і безготівкових розрахунків: теоретичний аспект. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2020. Вип. 1. С. 245-251. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/cxeebu_2020_1_38